

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ZBÓJNO

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

CZĘŚĆ TEKSTOWA

/etap uzyskania ponownych uzgodnień i opinii/

1	Wprowadzenie	4
1.1	Podstawa prawna opracowania Studium	4
1.2	Cele opracowania Studium.....	4
1.3	Zakres i metoda opracowania	6
2	Materiały wykorzystane przy sporządzeniu studium	7
3	Uwarunkowania wynikające z dokumentów wyższej rangi	9
3.1	Ustalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego. 9	
3.2	Ustalenia Strategii Rozwoju Województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+	10
3.3	Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego11	
3.4	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Zbójno na lata 2017-2020 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2021-2024.....	12
3.5	Strategiczne studium lokalizacji inwestycji Centralnego Portu Komunikacyjnego	12
4	Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu oraz stan ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony	14
4.1	Położenie i granice gminy.....	14
4.2	Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony.....	17
4.3	Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu	19
5	Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego	25
5.1	Rzeźba terenu	25
5.2	Zasoby geologiczne.....	25
5.3	Wody powierzchniowe i podziemne	25
5.4	Gleby	26
5.5	Klimat.....	26
5.6	Obszary leśne.....	27
5.7	Formy prawnej ochrony przyrody	27
6	Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	29
6.1	Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne	29
6.2	Prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego	30
6.3	Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy	35
6.4	Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	36
7	Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.....	41
7.1	Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków	41
7.2	Zabytki nieruchome nie wpisane do rejestru zabytków ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków.....	42
7.3	Rys historyczny.....	44
7.4	Dobra kultury współczesnej	51
7.5	Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określone przez audyt granice krajobrazów priorytetowych.....	51
8	Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia	53
8.1	Bezrobocie.....	53
8.2	Mieszkalnictwo.....	54
8.3	Infrastruktura społeczna	55

9	Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia.....	56
10	Stan prawny gruntów	56
11	Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych	57
12	Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych	57
13	Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla	58
14	Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych	59
15	Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami	59
15.1	Komunikacja	59
15.2	Transport lotniczy, wodny, rowerowy i szlaki turystyczne	61
15.3	Gospodarka odpadami	61
15.4	Gospodarka wodno – ściekowa.....	62
15.5	Elektroenergetyka.....	63
15.6	Gazownictwo i ciepłownictwo	64
15.7	Telekomunikacja.....	64
16	Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych	64
17	Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej.....	66
17.1	SPIS RYSUNKÓW	67

CZĘŚĆ GRAFICZNA UWARUNKOWAŃ (ODRĘBNA) OBEJMUJE ZAŁĄCZNIK GRAFICZNY:

Załącznik 4. Uwarunkowania

1 Wprowadzenie

1.1 Podstawa prawna opracowania Studium

Niniejsza zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zbójno, zwana dalej „Studium”, określa politykę gospodarowania przestrzenią Gminy Zbójno i jest sporządzona na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (T.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 293 z późn. zm.).

Studium zastępuje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zbójno, uchwalone uchwałą Nr III/11/98 Rady Gminy Zbójno z dnia 29 grudnia 1998 r. [na podstawie art. 6 ust. 6 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 89, poz.415 z późn. zm.).

Studium sporządzone zostało w na skutek podjęcia przez Radę Gminy Zbójno uchwały Nr XXV.141.2016 z dnia 24 października 2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zbójno. poprzedzonej uchwałą Nr IV/29/2019 z dnia 31 stycznia 2019 r. w sprawie aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zbójno, podjętej na podstawie art. 32 ust. 2 ust. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w której stwierdzono konieczność dokonania zmian w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zbójno uchwalonym uchwałą Nr III/11/98 Rady Gminy Zbójno z dnia 29 grudnia 1998r., zgodnie wynikami analizy aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zbójno.

Zawartość merytoryczna Studium została określona w art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (T.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 293 z późn. zm). Studium opracowano w oparciu o wymogi zawarte w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 r., nr 118, poz. 1233).

1.2 Cele opracowania Studium

Od uchwalenia pierwszej wersji Studium w 1998 r. minęło 20 lat, w trakcie których zaszło wiele zmian w prawodawstwie, pojawiły się nowe lub zmienione zostały wówczas obowiązujące ustawy i rozporządzenia, ale przede wszystkim zmieniła się rzeczywistość gminy: struktura zatrudnienia, otoczenie biznesu, wyposażenie gminy, itp. Ustalenia przyjęte w „Studium...” uchwalonym w 1998 r. pozwoliły na prowadzenie polityki przestrzennej Gminy Zbójno i umożliwiły realizację wielu działań inwestycyjnych zmierzających do jej rozwoju. Niemniej główne uwarunkowania prawne oraz realia funkcjonowania gminy przez ostatnią dekadę uległy wyraźnym zmianom. U podstaw decyzji Rady Gminy Zbójno o przystąpieniu do sporządzenia zmiany Studium leżały również nowe zadania, jakie zmiana Studium powinna realizować:

- Studium ma odpowiadać na rosnące potrzeby gminy w zakresie wyznaczenia nowych terenów do kształtowania zabudowy. - Jest to zadanie wynikające bezpośrednio z wyczerpującej się chłonności budowlanej terenów, wyrażoną w możliwości lokalizowania zabudowy w oparciu o decyzje lokalizacyjne. Rosnąca presja ze strony inwestorów indywidualnych powoduje konieczność uregulowania kwestii terenów rozwojowych w obszarze gminy;
- dostosowanie stanu prawnego terenów na obszarze gminy do zmieniających się przepisów prawa - argumentem za przystąpieniem do zmiany dotychczas obowiązującego Studium było pojawienie się w nowych przepisów i uwarunkowań ochrony środowiska, a wraz z nimi ograniczeń i nakazów w stosunku do planowanych przedsięwzięć;

- dostosowanie zapisów Studium do zmieniających się uwarunkowań infrastrukturalnych na terenie gminy - ostatnie lata obfitowały w przedsięwzięcia wodociągowe, kanalizacyjne i komunikacyjne. Zmienił się sposób prowadzenia gospodarki odpadami oraz sposób zaopatrzenia ludności w wodę i prowadzenia gospodarki ściekowej. Coraz pełniejsza realizacja tych zadań, które aktualne były przez ostatnie 20 lat, stwarza możliwość wyznaczenia nowych kierunków, a jednocześnie umożliwia niezbędne zmiany w wykorzystaniu terenów tak, aby optymalnie wykorzystać powstałe już inwestycje infrastrukturalne;
- zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne wymuszają wskazanie obszarów, dla których przewiduje się lokalizację funkcji ponadlokalnych, czyli obszarów podlegających negocjacji administracji rządowej i lokalnej dla sprecyzowania wspólnej polityki w zagospodarowaniu tych obszarów;
- Studium ma odpowiedzieć na potrzebę umożliwienia zagospodarowania nowych terenów inwestycyjnych, celem podniesienia jakości życia jej mieszkańców;
- wyznaczenie obszarów, na których możliwe będzie lokalizowanie przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, w myśl przepisów odrębnych, szczególnie w zakresie energetyki odnawialnej oraz produkcji;
- Studium ma uwzględnić zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego oraz uwzględnić strategię rozwoju gminy Zbójno w powiązaniu ze strategią rozwoju powiatu golubsko-dobrzyńskiego;
- pomimo, że Studium nie jest aktem prawa miejscowego, jego ustalenia są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych, tj. ustalenia planów nie mogą naruszać ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zbójno.

Studium poprzez rozpoznanie, aktualizację i ocenę uwarunkowań rozwoju gminy ma za zadanie dostosowanie wytyczonych dotychczas kierunków zagospodarowania przestrzennego do zaktualizowanych potrzeb w zgodzie z przyjętymi celami rozwoju. Dokument pozwoli na koordynację zamierzeń władz samorządowych w zakresie działalności inwestycyjnej na terenie gminy.

1.3 Zakres i metoda opracowania

Studium, jako jednostkowy dokument, opracowywane jest w kilku płaszczyznach, które wynikają z faktu, iż odnosi się ono zarówno do przestrzeni geograficznej jak i do czasu. Można zatem mówić o Studium w płaszczyźnie przestrzennej, czyli o granicach opracowania, o płaszczyźnie skali oraz płaszczyźnie czasu – interwału, który obejmuje opracowywana zamiana Studium, od czasu uchwalenia poprzedniego dokumentu do stanu dzisiejszego oraz częściowo wybiegającego w przyszłość. Niniejsze Studium opracowane jest w granicach administracyjnych gminy. Granice te określono na podstawie Państwowego Rejestru Granic oraz Państwowego Zasobu Geodezyjnego zdeponowanego w Starostwie Golubsko-Dobrzyńskim. Załączniki graficzne opracowano w skali 1:25000. Jest to podstawowa skala opracowania. Ponieważ Studium określa kierunki zagospodarowania przestrzennego, w tym wiodące funkcje terenów, nie pozwala ono na jednoznaczne rozstrzygnięcia, co do kwestii spornych, w skali poszczególnych działek geodezyjnych. Ze względu na skalę, symbole literowe i numery obszarów, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wprowadzono jedynie w sytuacjach koniecznych do ich jednoznacznej identyfikacji.

Zakres tematyczny Studium odnosi się do zagadnień dynamicznych, tzn. zmiennych w czasie. Okres, w którym analizowane są zmiany w strukturze przestrzennej gminy, obejmuje najdalej ponad 20 ostatnich lat, od 1998 roku, czyli od roku, w którym opracowane było ostatnie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zbójno. Okres taki pozwala uwzględnić zmiany w strukturze przestrzennej gminy, które nastąpiły w czasie ostatniego dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego, nie przewidywanego w takiej skali w poprzednim dokumencie. Należy pamiętać, że w tym okresie miały miejsce wydarzenia takie jak: wejście Polski do Unii Europejskiej, a co za tym idzie, istotna zmiana w porządku prawnym, implementacja wielu przepisów dotyczących zagospodarowania przestrzeni, ochrony środowiska, itp. Dwadzieścia ostatnich lat to także liczne zmiany w strukturze rolnej, społecznej i gospodarczej na obszarze gminy, które znalazły odzwierciedlenie w ruchu budowlanym oraz w potrzebach i możliwościach rozwoju gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zbójno podlega uchwaleniu przez Radę Gminy Zbójno. Załącznikami do uchwały są:

załącznik 1. uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego Gminy Zbójno - część tekstowa;

- część graficzna w skali 1 : 25 000;

załącznik 2. kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Zbójno - część tekstowa;

załącznik 3. kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Zbójno

- rysunek studium w skali 1 : 25 000;

załącznik 4. uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń studium.

2 Materiały wykorzystane przy sporządzeniu studium

Przy opracowaniu studium korzystano z obowiązujących przepisów prawa, materiałów planistycznych, w tym Opracowania Ekofizjograficznego, aktualnie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dokumentów wyższej rangi oraz publikowanych i niepublikowanych danych dotyczących stanu zainwestowania oraz otoczenia biznesu, danych Urzędu Gminy w Zbójnie, baz danych zamieszczonych w publicznych sieciach teleinformatycznych i innych opracowań branżowych:

- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego Nr XI/135/03 z dnia 26 czerwca 2003 r.;
- Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ Uchwała Nr XXVIII/399/20
- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 r. – Plan modernizacji 2020+ przyjęta uchwałą Nr XLI/693/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 1 października 2013 r.;
- Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego;
- Strategia Rozwoju Gminy Zbójno na lata 2015-2020 - Uchwała Nr XI.68.2015 Rady Gminy Zbójno z dnia 16 września 2015 roku;
- Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Zbójno na lata 2016 – 2020 ze zmianą (uchwała nr XIII.84.2015 Rady Gminy Zbójno z dnia 27 listopada 2015 r.
- Program Ochrony Środowiska Gminy Zbójno na lata 2015– 2016 z perspektywą na lata 2017-2020;
- Program Ochrony Środowiska Gminy Zbójno na lata 2017– 2020 z perspektywą na lata 2021-2024;
- Nadanie statusów sołectwom Gminy Zbójno, przyjmowane uchwałami Rady Gminy;
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Zbójno, przyjęty uchwałą nr XIII.85.2015 Rady Gminy Zbójno z dnia 27 listopada 2015 r.
- Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Zbójno za 2019 r.
- Ogólnopolska Baza Kolejowa, portale branżowe;
- Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy;
- Jerzy Kondracki: Geografia regionalna Polski. Warszawa, PWN, 2002;
- Państwowy Rejestr Granic;
- Corine Land Cover – CLC2006;
- Dane Głównego Urzędu Statystycznego (www.stat.gov.pl);
- Dane Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Toruniu;
- Bazy danych Państwowego Instytutu Geologicznego.

Tabela 1: Aktualnie obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

NR PORZĄDKOWY	NAZWA PLANU	UCHWAŁA RADY GMINY	FUNKCJA PRZEWODNIA PLANU
1.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu obejmującego część gruntów wsi Działyń, położoną nad jeziorem Działyńskim	II/6/2006	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy letniskowej
2.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Zbójno dotyczących lokalizacji terenów rekreacyjno-turystycznych na działkach o nr ewid. 259/5 i 262 położonych w miejscowości Zbójno nad jeziorem Wojnowskim	XXX/162/02	Tereny usług turystyki
3.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dotyczącego wprowadzenia funkcji turystyczno-rekreacyjnej na terenach rolnych we wsiach Wojnowo i Rudusk nad jeziorem Ruduskim (Wojnowskim) na działkach o nr ewid. 67/2, 92 i 67/3	XVIII/115/2000	Tereny usług turystyki

3 Uwarunkowania wynikające z dokumentów wyższej rangi

3.1 Ustalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego

W odniesieniu do terenu Gminy Zbójno, Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2003 r. Nr 97 poz. 1437) zawiera następujące zapisy:

- okolice Zbójna należą do regionów w województwie kujawsko-pomorskim o unikatowej rzeźbie terenu i genezie obszaru o korzystnych warunkach klimatycznych dla wypoczynku letniego;
- zgodnie z podziałem województwa na obszary o podobnych uwarunkowaniach gminę Zbójno zaliczono do obszaru północno-wschodniego. Charakteryzowany jest on jako obszar wybitnie rolniczy, gdzie zaznacza się bardzo duże znaczenie produkcji towarowej. Zauważalna jest mała liczba miast i znaczne oddalenie części gmin od miast – ośrodków usługowych o znaczeniu regionalnym, przy znaczącym uzależnieniu ludności od sytuacji w rolnictwie. Warunki dla rozwoju rolnictwa określone są jako korzystne, dlatego sugeruje się rozwój rolnictwa wysoko-towarowego;
- rypińsko-zbójeński obszar jest wyróżniony pod względem kompozycji fizjonomicznej i występowaniem cennych obiektów zabytkowych;
- obszar gminy Zbójno zaklasyfikowano jako obszary o średnio korzystnych uwarunkowaniach przyrodniczych przydatności dla rolnictwa ze względu na niski naturalny potencjał gruntów rolnych;
- gleby znajdujące się w obszarze Pojezierza Dobrzyńskiego zagrożone są silną i intensywną erozją gleb;
- gmina Zbójno znajduje się w rejonie rolniczym województwa kujawsko-pomorskiego, predysponowana jest do dalszego rozwoju funkcji rolniczej i osadniczej;
- w północnej części gminy przebiega fragment korytarza zintegrowanego systemu ekologicznego;
- rolnictwo na terenie gminy rozwija się w kierunku gospodarstw towarowych o wykształconej i zróżnicowanej specjalizacji, szczególnie w produkcji zwierzęcej; plan wymienia obszar gminy jako chroniony przed użytkowaniem nierolniczym;
- gmina należy do obszaru problemowego pod względem procesów społecznych, charakteryzowanych przez wskaźniki syntetyczne takie jak niekorzystna struktura wiekowa ludności, niekorzystne wskaźniki ruchu naturalnego i migracji. Obszar obejmuje wschodnią część województwa kujawsko-pomorskiego;
- gmina leży w powiecie o niskiej na tle województwa aktywności gospodarczej przedsiębiorstw;
- rozwój gospodarczy rzutuje na niższą niż w innych powiatach jakość życia mieszkańców;
- w południowej części gminy występują trudności związane z stanem sieci elektroenergetycznej średniego napięcia.

Ponadto plan wymienia szczegółowo zadania:

- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 556 Ostrowite-Zbójno (zadanie nr 135)
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 554 (zadanie nr 94)

3.2 Ustalenia Strategii Rozwoju Województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+

Strategii Rozwoju Województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ wyróżnia następujące cele rozwoju województwa:

Cel nadrzędny: „Jakość życia typowa dla wysokorozwiniętych regionów europejskich”

Cele główne:

- 1) Skuteczna edukacja
- 2) Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo
- 3) Konkurencyjna gospodarka
- 4) Dostępna przestrzeń i czyste środowisko
- 5) Spójne i bezpieczne województwo

W ramach poszczególnych celów głównych, formułuje się następujące cele operacyjne:

Cel główny: 1. Skuteczna edukacja

Cele operacyjne:

- Podniesienie jakości kształcenia i wychowania
- Edukacja dla gospodarki opartej na wiedzy i nowoczesnych technologiach
- Kształtowanie środowiska edukacyjnego
- Rozwój szkolnictwa wyższego

Cel główny: 2. Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo

Cele operacyjne:

- Aktywność społeczna i rozwój społeczeństwa obywatelskiego
- Rozwój wrażliwy społecznie
- Zdrowie
- Kultura, sztuka i dziedzictwo narodowe
- Sport i aktywność fizyczna

Cel główny: 3. Konkurencyjna gospodarka

Cele operacyjne:

- Odbudowa gospodarki po COVID-19
- Innowacyjna gospodarka – nauka, badania i wdrożenia
- Rozwój przedsiębiorczości
- Rozwój sektora rolno-spożywczego
- Rozwój turystyki
- Internacjonalizacja gospodarki
- Nowoczesny rynek pracy
-

Cel główny: 4. Dostępna przestrzeń i czyste środowisko

Cele operacyjne:

- Infrastruktura rozwoju społecznego
- Środowisko przyrodnicze
- Przestrzeń kulturowa
- Przestrzeń dla gospodarki
- Infrastruktura transportu
- Infrastruktura techniczna
- Czysta energia i bezpieczeństwo energetyczne
- Potencjały endogeniczne

Cel główny: 4. Dostępna przestrzeń i czyste środowisko

Cele operacyjne:

- Transport publiczny
- Cyfryzacja
- Bezpieczeństwo
- Współpraca dla rozwoju regionu

Strategia wprowadza również nowe obszary funkcjonalno-przestrzenne. Gmina Zbójno znalazła się w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym MOF Torunia, na II poziomie polityki terytorialnej, dla którego przewiduje szczególnie interwencje w zakresie:

- rozwój potencjału gospodarczego - tworzenie nowych miejsc pracy, wspieranie działalności badawczo-rozwojowych na rzecz przemysłu, reindustrializacja, logistyka, rozwój istniejących terenów inwestycyjnych lub w uzasadnionych lokalizacjach – wyznaczanie nowych (dotyczy projektów realizowanych wspólnie przez jst), zwiększanie potencjału turystycznego, rozwijanie rynków pracy o znaczeniu regionalnym
- rozwój instytucji rozwoju społecznego (z zakresu edukacji, ochrony zdrowia, kultury, sportu, pomocy społecznej) mających znaczenie ponadlokalne oraz znaczenie regionalne, a nieuwzględnionych w ramach poziomu (I) oraz nienależących do zadań poziomu (IV)
- projekty integrujące transportowo, infrastrukturalnie i funkcjonalnie gminy MOF z ośrodkami rdzeniowymi, w tym rozwój aglomeracyjnego transportu publicznego (w relacjach miasto – obszary podmiejskie),
- rozwój miejskiego transportu publicznego w ośrodkach rdzeniowych,
- porządkowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej (estetyzacja zagospodarowania, deaglomeracja, przemysłu z centrów miast i ze stref intensywnej zabudowy podmiejskiej),

3.3 Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego

W Strategii Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego wskazano realizację celów, w ramach których wyznaczono cele strategiczne:

- Oferta edukacyjna dostosowana do potrzeb rynku pracy,
- Efektywne wykorzystanie potencjałów z zachowaniem walorów środowiska naturalnego,
- Atrakcyjne warunki do inwestowania,
- Poprawa stanu bezpieczeństwa i zdrowia mieszkańców powiatu.

Misją zapisaną w Strategii dla gminy Zbójno jest „zachowanie czystego środowiska naturalnego, rozwój turystyki, nowoczesne rolnictwo oraz poprawa warunków życia i pracy mieszkańców jako sposób na prawidłowy rozwój gminy”. W dokumencie zdefiniowano również pięć celów strategicznych:

- Tworzenie warunków dla rozwoju turystyki jako alternatywnego źródła dochodów mieszkańców gminy,
- Poprawa stanu infrastruktury technicznej,
- Walka z bezrobociem i rozwój gospodarczy gminy,
- Rozwój aktywności społecznej i edukacji.

Strategia przewiduje w gminie działania inwestycyjne, głównie w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej, drogowej. Szczegółowe zadania dla gminy Zbójno określają następujące cele:

- niewystarczający stan infrastruktury technicznej - porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej,
- wysoki poziom bezrobocia, w szczególności wśród ludzi młodych – podniesienie poziomu edukacji,
- słaba aktywność gospodarcza – poprawa warunków inwestowania,
- słaba aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych.

Realizacja wyżej wymienionych celów zostanie wsparta działaniami:

- modernizacja oczyszczalni ścieków i sieci wodociągowej w gminie Zbójno,
- poprawa efektywności energetycznej placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych,
- budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków,

- rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów oraz podniesienie kompetencji nauczycieli,
- budowa ścieżek rowerowych,
- wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne,
- budowa przedszkola przy Zespole Szkół w Działyniu,
- termomodernizacja budynku Urzędu Gminy w Zbójnie.

3.4 Program Ochrony Środowiska dla Gminy Zbójno na lata 2017-2020 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2021-2024

Nadrzędnym celem programu ochrony środowiska Gminy Zbójno jest: **ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GMINY ZBÓJNO, WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW ORAZ ZACHOWANIE WALORÓW PRZYRODNICZYCH GMINY.**

W ramach poszczególnych obszarów interwencji wyznaczono cele strategiczne:

Dla **OCHRONY KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA** celami strategicznymi są:

- 1) ograniczenie niskiej emisji,
- 2) wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE).

Dla **ZAGROŻENIA HAŁASEM** celem strategicznym jest ograniczenie uciążliwości systemu komunikacyjnego i poprawa jakości dróg na terenie Gminy Zbójno.

Dla **PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH** celem strategicznym jest zachowanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych norm.

Dla **GOSPODAROWANIA WODAMI I GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ** celami strategicznymi są:

- 1) dobry stan wód powierzchniowych i podziemnych,
- 2) zwiększenie retencji w zlewniach i ochrona przed skutkami zjawisk ekstremalnych,
- 3) Przywrócenie i ochrona ciągłości ekologicznej koryt rzek,

Dla **ZASOBÓW GEOLOGICZNYCH I GLEBY** celem strategicznym jest ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją rolniczą

Dla **GOSPODARKI ODPADAMI I ZAPOBIEGANIA POWSTAWANIA ODPADÓW** celem strategicznym jest Budowa systemu gospodarki odpadami zgodnego z wymaganiami KPGO 2014.

Dla **ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH** celem strategicznym jest Zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem różnorodności biologicznej oraz utrzymanie istniejących form ochrony przyrody.

Dla **ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI** celem strategicznym jest ochrona przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi.

Osiągnięcie celów strategicznych będzie możliwe dzięki realizacji szeregu zadań inwestycyjnych, są to między innymi:

- termomodernizacje budynków użyteczności publicznej, wymiana oświetlenia na energooszczędne, sadzenie drzew i zakładanie trawników, zwiększenie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych oraz dofinansowanie OZE;
- przebudowa i remonty dróg gminnych, budowa chodników i ścieżek rowerowych,
- modernizacja gminnej sieci wodociągowej, modernizacja oczyszczalni ścieków i stacji uzdatniania wody, budowa przepompowni ścieków, oraz dofinansowanie indywidualnych systemów odprowadzania ścieków z gospodarstw domowych;

- modernizacja systemów melioracyjnych.

3.5 Strategiczne Studium Lokalizacyjne Inwestycji Centralnego Portu Komunikacyjnego, Warszawa 2020 r.

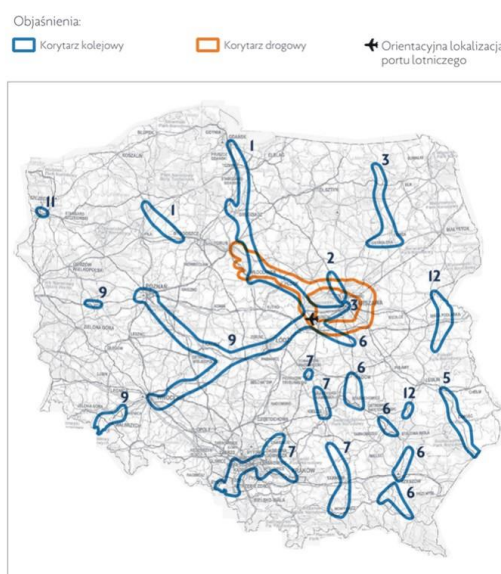
W zakresie Inwestycji celem opracowania było zebranie w jednym dokumencie podstawowych założeń budowy Centralnego Portu Komunikacyjnego i wyników dotychczasowych analiz dotyczących lotniska, w szczególności jego lokalizacji oraz określenie korytarzy przebiegu Inwestycji Towarzyszących w zakresie budowy nowych linii kolejowych i dróg.

Dokument zakłada realizację Kolejowych Inwestycji Towarzyszących, w skład których wchodzi budowa nowych linii kolejowych w ramach przebudowy krajowego systemu transportu kolejowego.

Przez teren Gminy Zbójno ma przebiegać nowa linia nr 5, odcinek Centralny Port Komunikacyjny – Płock –Grudziądz (z wydłużeniem do Gdańska) – składowa korytarza nr 1 (rys.0) Korytarz, w którym przewidywana jest budowa nowych linii kolejowych rozpoczyna się w planowanym węźle kolejowym Centralnego Portu Komunikacyjnego i przebiega na północy zachód w sąsiedztwie Sochaczewa. W sąsiedztwie Wyszogrodu przekracza Wisłę i dalej jej prawym brzegiem, przez Płock zbliża się do rejonu Włocławka. Tam rozdziela się na odnogę prowadzącą do Włocławka (włączenie do linii nr 18, Kutno –Toruń –Bydgoszcz –Piła) oraz gałąź kierującą się na północ. Przez rejony Lipna, Golubia-Dobrzynia i Wąbrzeźna dociera do Grudziądza. Stąd zakładane są dwa przebiegi korytarza: przekraczający Wisłę i włączający się w linię nr 131 (Chorzów Batory –Bydgoszcz –Tczew) oraz biegnący prawym brzegiem Wisły przez Kwidzyn na północ do Tczewa, a następnie skręcający na północny zachód wzdłuż istniejącej linii kolejowej nr 9 (Warszawa –Tczew –Gdańsk) i kończący się w Gdańsku.

W SSL podkreślono, iż dzięki uruchomieniu nowych relacji dalekobieżnych po zakończeniu realizacji przedmiotowych inwestycji i powiązaniu ich z połączeniami kolejowymi o charakterze regionalnym oraz innymi środkami transportu nastąpi poprawa dostępności transportowej miejscowości położonych wzdłuż, a także w sąsiedztwie analizowanych linii.

Wybrane efekty budowy nowej linii nr 5: Nowa linia pozwoli na włączenie w efektywny system transportu kolejowego Lipna i Golubia-Dobrzynia oraz poprawę dostępności tym środkiem transportu Grudziądza i Wąbrzeźna.

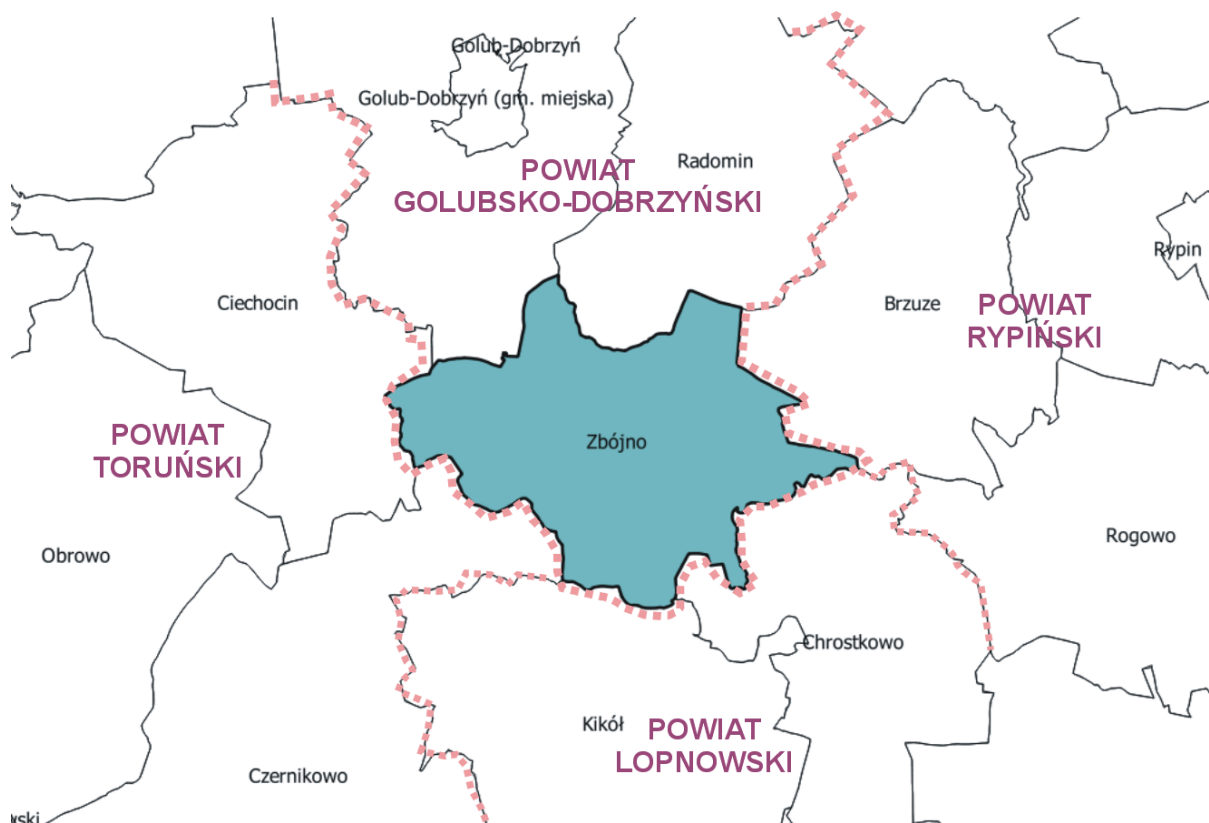

Rysunek 0: Korytarze kolejowe i drogowe SSL inwestycji CPK, źródło: www.cpk.pl/pl/inwestycja/o-ssl

4 Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu oraz stan ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony

4.1 Położenie i granice gminy

Gmina Zbójno położona jest we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie golubsko-dobrzyńskim. Gmina ma powierzchnię 84,38 km² i jest to średniej wielkości wartość pod względem wielkości powierzchni na tle pozostałych gmin w województwie kujawsko-pomorskim (Państwowy Rejestr Granic). Siedzibą gminy jest miejscowość Zbójno (Rysunek 1).

Rysunek 1: Położenie gminy Zbójno na tle podziału administracyjnego Polski

Pod względem administracyjnym gmina Zbójno graniczy od północy z gminą wiejską Golub-Dobrzyń oraz gminą Radomin, od zachodu z gminą Ciechocin, od południa z gminami Czernikowo, Kikół i Chrostkowo a od wschodu z gminą Brzuze.

Gmina Zbójno położona jest w całości w obrębie mezoregionu Pojezierze Dobrzyńskie (Rysunek 2). Jest to obszar o krajobrazie młodoglacjalnym. Charakteryzuje się on średniej urodzajności gliniasto-piaszczystymi glebami, głównie klas III - V. W rzeźbie terenu dominuje pagórkowata i falista wysoczyzna morenowa. Mezoregion wchodzi w skład większej jednostki – makroregionu Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie (315.1).

Rysunek 2: Położenie gminy Zbójno na tle jednostek fizycznogeograficznych

Położenie gminy Zbójno wiąże się z określonymi uwarunkowaniami środowiskowymi. Pojezierze Dobrzyńskie położone jest na dobrych glebach dla użytkowania rolniczego, od wieków były dużym i zwartym kompleksem użytków rolnych o znaczeniu krajowym. Ważną cechą położenia gminy jest fakt, iż jest ona niemal w całości otoczona podobnymi gminami rolniczymi, a tereny zabudowane w gminie i jej okolicy mają charakter równomiernie rozproszony. Charakter Pojezierza Dobrzyńskiego ukierunkował zarówno procesy naturalne, jak i społeczno-ekonomiczne w układ równomiernie rozproszony, bez wyraźnych cech koncentracji osadniczej. Wiele cech środowiska i zagospodarowania gminy nawiązuje do tego schematu. Tereny rolne, których zasięg wynika głównie z warunków glebowych, ale i ukształtowania powierzchni, stosunków wodnych i topoklimatycznych, ukształtowały poza osadnictwem również rozwój infrastruktury drogowej i osadnictwa. W efekcie główne powiązania przyrodnicze skierowane są w gminie na zewnątrz, do okolicznych terenów rolnych oraz doliny rzeki Drwęcy, natomiast połączenia społeczno-gospodarcze z terenami ościennymi skierowane są przede wszystkim w stronę Golubia-Dobrzynia, Rypina i Torunia, co wynika z układu komunikacyjnego. W konsekwencji wykształciły się powiązania terenów w ramach jednostek krajobrazowych, ekologicznych i gospodarczych z szerokim otoczeniem terenów poza granicami gminy. Takie zróżnicowanie wpływa na uwarunkowania rozwoju gminy zarówno w strefie planowania, jak i późniejszej realizacji celów polityki przestrzennej.

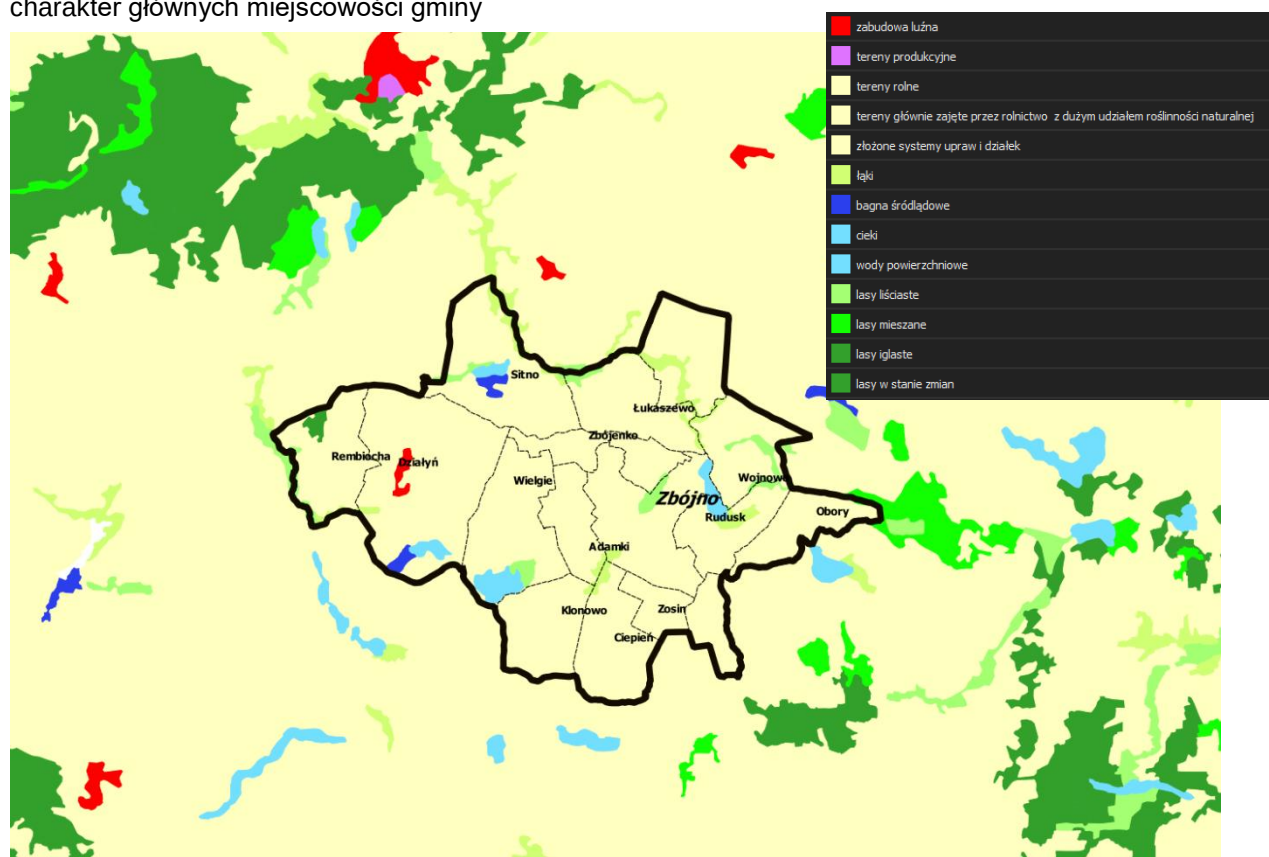
W skali całej gminy Zbójno zaznacza się niewielkie zróżnicowanie pod względem uwarunkowań środowiska. Gmina jako całość posiada dość jednolite cechy przyrodnicze i uwarunkowania środowiskowe, charakterystyczne dla rozległych wysoczyzn, których tylko część wchodzi w granice administracyjne gminy. Są to otwarte, przeważnie bezleśne tereny rolnicze, z rozwiniętą strukturą agrarną. Środowisko w wielu komponentach zostało znacznie przekształcone przez wieloletnią produkcję rolną. Enklawy częściowo naturalnego krajobrazu to głównie zagłębienia jeziorne, doliny rzeczne, łąki i szpalery drzew. W większości przypadków tereny te charakteryzują się także dobrą

ekspozycją widokową.

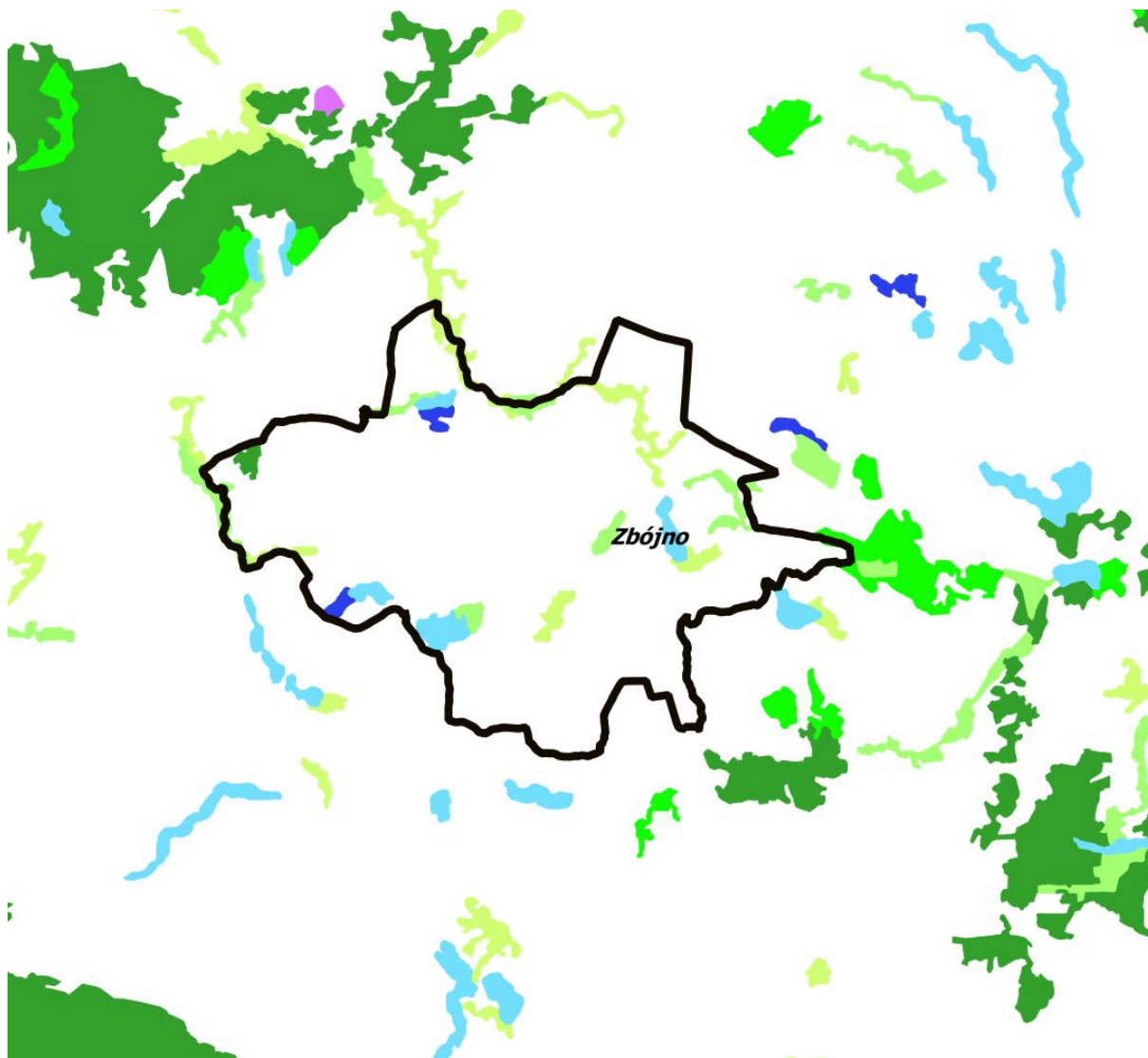
Na terenie gminy można wydzielić jednostki mniejszego rzędu o podobnych uwarunkowaniach ekologicznych i podobnej strukturze fizjonomicznej, nazywane geokompleksami krajobrazowymi. Geokompleksy zostały wykorzystane do oceny warunków środowiska na terenie gminy. Należą do nich niewielkie płaty leśne we wschodniej części gminy i pole drumlinowe, stanowiące jeden z najbardziej charakterystycznych tego typu form ukształtowania powierzchni w Europie.

Specyficzną częścią terenów gminy w opisanej wcześniej dwudzielności jest strefa ekotonowa, poszczególne jednostki środowiskowo-funkcjonalne w gminie. W gminie Zbójno strefa ta przebiega w pasie o szerokości kilkudziesięciu, a nierzadko o szerokości kilkuset metrów. Taka niejednoznaczność przebiegu stref granicznych jest typowa dla obszarów wzajemnego przenikania się terenów rolnych wydzielanych w różnych kompleksach. Ich niejednoznaczność oraz subtelne różnice w uwarunkowaniach środowiska gminy rzutują na sposób podziału gminy na jednostki funkcjonalno-przestrzenne. Szczegółowe znacznie w/w granicy w środowisku gminy opisano w dalszej części opracowania.

Łączność przestrzenną warunków poszczególnych terenów w granicach gminy z terenami, które ją otaczają, sięgając kilkanaście kilometrów od jej granic, przedstawia Rysunek 4. Jest to mozaika typów pokrycia terenu CLC2006 - Corine Land Cover . Wyraźnie widoczne są na tym obrazie powiązania gminy z terenami sąsiadującymi. Główne powiązania ekologiczne skierowane są na północ i południe. W północnej części gminy główny kierunek stanowi korytarz wzdłuż doliny rzeki Ruziec (Rysunek 5). W przypadku powiązań przestrzennych sfery zurbanizowanej wyraźne są połączenia Zbójna z terenami w kierunku Golubia-Dobrzynia i Torunia. W świetle połączeń przestrzennych, rozwój tych jednostek we wspomnianych kierunkach staje się uzasadniony. Kierunki połączeń ekologicznych wskazują natomiast rejony, na których z uwagi na możliwość zachodzenia interakcji terenów gminy z jej otoczeniem, należy unikać planowania funkcji mogących stanowić zagrożenie dla funkcjonowania środowiska (a zwłaszcza ciągłości korytarzy migracji). Mapa CLC2006 prezentuje także rozproszony charakter głównych miejscowości gminy

Rysunek 3: Mapa pokrycia terenu otoczenia gminy Zbójno wg Corine Land Cover - CLC2006

Rysunek 4: Schemat głównych i podrzędnych kierunków zewnętrznych powiązań systemowych

4.2 Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

Dotychczasowe zagospodarowanie terenu gminy Zbójno zostało ukształtowane w wyniku splotu czynników kulturowych, społecznych, gospodarczych oraz środowiskowych. Strukturalny podział terenów gminy obejmuje jedną zasadniczą jednostkę strukturalną:

- jednostkę wysoczyznową – o budowie wysoczyzny morenowej, rozwiniętej sieci osadniczej i zagospodarowaniu osadniczo – rolniczym.

Jednostka ta ma charakter mezoregionalny, tzn. wykracza poza granice gminy. W ramach tej jednostki fizjonomicznej można wydzielić podjednostki niższego rzędu, które pomimo niewielkich różnic fizjonomicznych posiadają wiele cech wspólnych. Szczegółowy podział na jednostki oraz ich cechy charakterystyczne opisano w dalszej części opracowania. Na bazie głównej jednostki funkcjonalno-przestrzennej i jej podziału na podjednostki, określone zostały kierunki dalszego zagospodarowania gminy.

Główne elementy sieci osadniczej znajdują się w obrębie jednostki wysoczyznowej i są rozmieszczone równomiernie na terenie całej gminy. Główne parametry ładu przestrzennego dotyczą wielkości i jakości (wyglądu zewnętrznego budynków – elewacji, materiałów wykończeniowych, płotów itp.) zabudowy oraz jej wzajemnego usytuowania. Poza tym na obszarach poszczególnych jednostek

istnieją ograniczenia w swobodnym kształtowaniu ładu przestrzennego, które odgrywały istotną rolę w ich układzie urbanistycznym. Ograniczenia te to przede wszystkim bariery środowiskowe, ograniczenia prawne i organizacyjne oraz wynikające ze sposobów dotychczasowego zagospodarowania terenów. Wśród głównych barier rozwoju przestrzennego gminy należy obecnie wymienić:

- rozproszony układ zabudowy terenów wsi,
- ukształtowany, nie modernizowany i trudny do modernizacji układ sieci komunikacyjnej,
- silną presję na tereny wzdłuż brzegów wód śródlądowych oraz w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo.

Uwarunkowania te powodują, że większość dotychczasowej działalności budowlanej koncentruje się w najsilniej rozwiniętych jednostkach osadniczych: Zbójnie, Działyniu, Sitnie i Klonowie. Większość mieszkalnictwa, rolnictwa i usług jest rozproszona równomiernie na powierzchni gminy. Zagospodarowanie jednostek osadniczych gminy odbywało się głównie w ramach sąsiedztwa z istniejącą zabudową, w formie zabudowy uzupełniającej, wypełniającej niezainwestowane przestrzenie oraz wzdłuż dróg. Taki model rozwoju nie sprzyja, ze względów ekonomicznych i ekologicznych, racjonalnemu zarządzaniu gminą, w przeciwieństwie do koncentracji zabudowy. Rozproszenie zabudowy na terenach rolnych należy uznać za zjawisko niekorzystne.

Na obszarze gminy zabudowa rozwijała się w systemie ruralistycznym. Zbójno posiada układ zabudowy typu ulicówki. Wśród pozostałych wsi gminy również dominują ulicówki oraz wsie o zabudowie rozproszonej.

Najsukuteczniejszym czynnikiem porządkującym zabudowę, a tym samym zasadniczo wpływającym na tworzenie ładu przestrzennego, jest możliwość zachowania w miarę jednolitej linii zabudowy projektowanych obiektów, ich wysokości, ich gabarytów i geometrii dachów. Warunki te są stosunkowo łatwe do wprowadzenia na terenach niezainwestowanych, ale na terenach już zabudowanych a zwłaszcza terenach o zabudowie rozproszonej, wszelkie zmiany wymagają dość długiego okresu czasu na dostosowanie do nowych uregulowań w tym zakresie. Generalnie na terenie gminy nie ma zestawień różnych, nie przystających do siebie typów i zespołów zabudowy.

Wcześniejsza analiza obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy wykazała, że dokumenty te sporządzane były sporadycznie i jedynie w celu ustanowienia funkcji nie posiadającej sąsiedztwa nad brzegami jezior. Wobec braku na znacznych obszarach gminy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego określenie sposobu zagospodarowania i warunków zabudowy terenu dla nowo realizowanych zamierzeń inwestycyjnych następuje najczęściej w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Duży udział realizacji inwestycji w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w stosunku do realizacji zabudowy w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego świadczy o znacznej wolności w zakresie zabudowy w oparciu o obowiązujące przepisy prawa, co nie sprzyja utrzymaniu ładu przestrzennego zarówno w aspekcie wizualnym jak i ekonomicznym w odniesieniu do infrastruktury technicznej i drogowej.

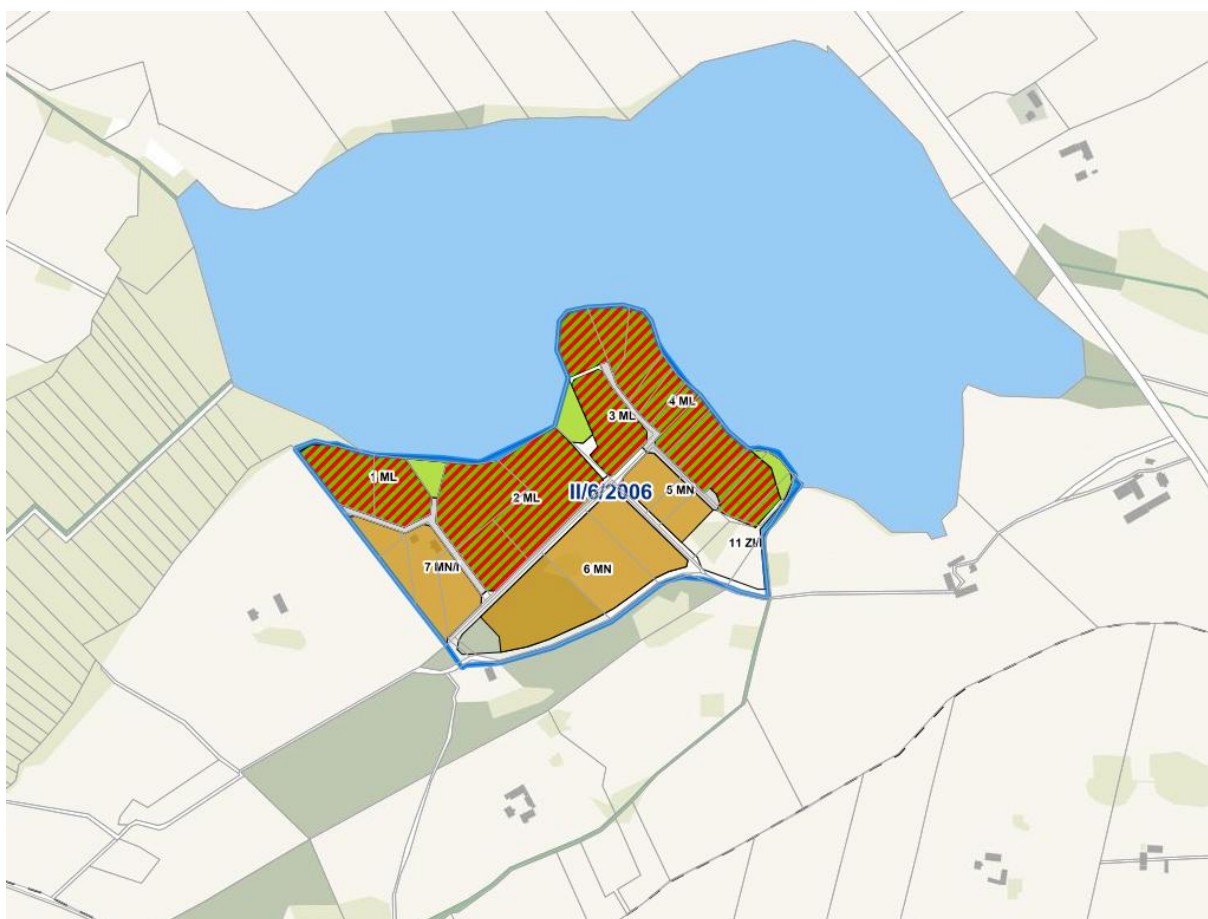
Częściowym rozwiązaniem problemu byłoby sporządzanie miejscowych planów dla terenów o znacznej powierzchni, przewidzianych w obecnym Studium jako tereny inwestycyjne. Plany takie zapewnią spójność koncepcji przestrzennej gminy oraz umożliwią uwzględnienie szerszego spektrum uwarunkowań, zarówno środowiskowych jak i prawnych.

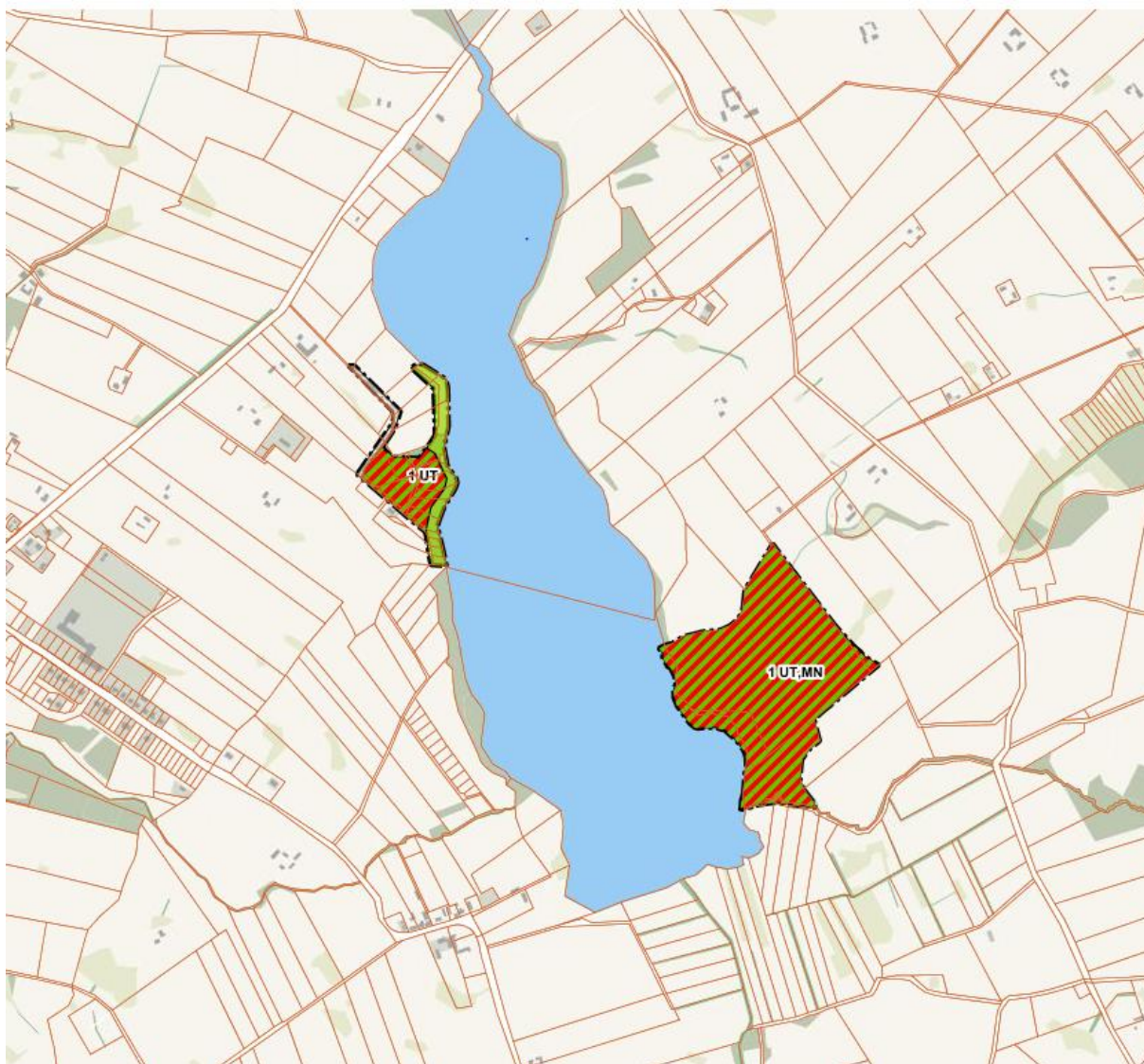
4.3 Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu

Według stanu na dzień 1 września 2017 r. na obszarze gminy podjęto 3 uchwały w sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (Rysunek 6, Tabela 1).

Analizując obowiązujące plany pod względem funkcjonalnym, zauważyć można, że sporządzane były głównie dla terenów zabudowy mieszkaniowej (około 3,6 ha), usług sportu i turystyki (około 14 ha) oraz komunikacji do obsługi tych terenów.

Ze względu na charakter zagospodarowania gminy – duże rozdrobnienie zabudowy w otoczeniu rolniczym, polityka przestrzenna gminy nie jest realizowana w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, a jako narzędzie kształtowania ładu przestrzennego wykorzystywane są decyzje o warunkach zabudowy. Miejscowe plany, które do tej pory uchwalono, nie zostały w pełni zrealizowane, przyjęcie uchwał nie zainicjowało rozwoju i działań inwestycyjnych na tych terenach, nawet o funkcji letniskowej w bezpośrednim sąsiedztwie jezior.

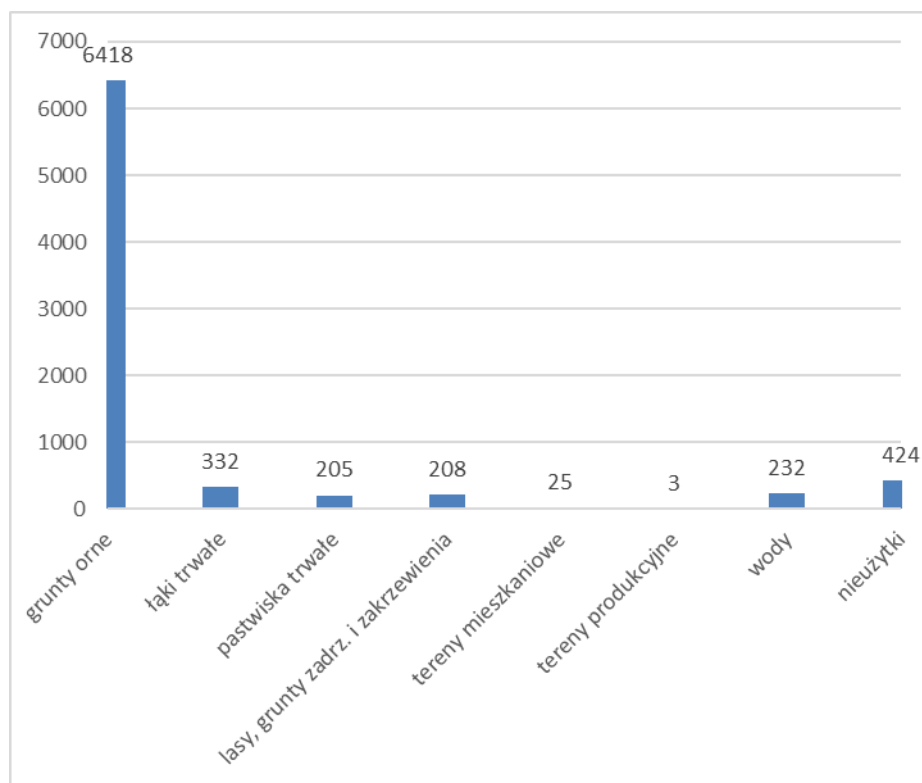
Rysunek 5: Rozmieszczenie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Zbójno
na poprzedniej stronie miejscowy plan w miejscowości Przyszań
powyżej miejscowy plan w miejscowości Zbójno nad Jeziorem Ruduskim

W latach 2014-2016 wydano na terenie gminy łącznie 112 decyzji o warunkach zabudowy. Wydane decyzje o warunkach zabudowy reprezentują zamierzenia inwestycyjne wnioskodawców z terenu całej gminy. Wydano w tym czasie 8 decyzji o warunkach zabudowy dla nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Pozostałe decyzje o warunkach zabudowy dotyczyły w większości przebudowy, dobudowy lub rozbudowy istniejących budynków mieszkalnych i gospodarczych. W mniejszej ilości pojawiały się decyzje dla infrastruktury. Największa koncentracja terenów o największym natężeniu zabudowy występuje w miejscowości Zbójno, Działyń i Klonowo.

Tereny gminy Zbójno według Ewidencji Gruntów i Budynków zajmują powierzchnię 8430,7 ha. Grunty zabudowane obejmują 260 ha (2,6% ogólnej powierzchni gminy), w tym 138 ha tereny zabudowy zagrodowej (0,56%), 3 ha tereny produkcyjne (0,09%). Drogi zajmowały 203 ha (1,22%). Grunty orne to 6418 ha (15,74%), łąki trwałe 332 ha (4,10%), pastwiska trwałe 205 (1,22%). Grunty leśne zajmują 208 ha powierzchni gminy. Wody obejmują 232 ha (2,42 %) ogólnej powierzchni.

Tabela 2: Użytkowanie terenów gminy Zbójno w 2017 roku (wg GUS)

Rok	Rodzaj jedn. terytorialnej	Użytki rolne				Grunt y leśne	Grunt y zabudowane i zurbanizowane			Wody	Użyt ki ekol ogiczne	Nieuz ytki
		grunty orne	łąki trwałe	pastwiska trwałe	razem z pozostałymi	lasy, grunty zadrz. i zakrzewienia	tereny mieszkaniowe	tereny produkcyjne	razem z pozostałymi			
2017	Zbójno	6418	332	205	7306	208	25	3	260	232	-	424

Rysunek 6: Struktura użytkowania gruntów w gminie Zbójno w 2016 roku (w ha)

Obszary intensywnego rolnictwa występują na całym obszarze gminy mniej więcej równomiernie. Nieco lepsze warunki do prowadzenia upraw polowych panują w zachodniej części gminy, poza obszarem pola drumlinowego. Wynika to ze stosunkowo lepszych gleb dla rolnictwa oraz z płaskiego ukształtowania terenu, aniżeli w pozostałych, pagórkowatych częściach gminy. Szczególnym obszarem intensywnego rolnictwa są tereny pomiędzy miejscowościami Zbójno, Sitno oraz Wielgie - Działyń, gdzie panują najkorzystniejsze warunki glebowe.

Z analizy struktury gospodarstw rolnych wg powierzchni wynika, że w w gminie Zbójno przeważają gospodarstwa rolne o powierzchni do 2 ha, które stanowią prawie 54% ogólnej liczby gospodarstw rolnych. Znacznie mniej jest gospodarstw o powierzchni powyżej 2 ha. Najmniej jest gospodarstw o powierzchni od 5 do 7 ha i od 7 do 10 ha.

Tereny produkcyjne w granicach gminy nie tworzą zwartych i zabudowanych skupisk. Są to pojedyncze działki w Zbójnie. Tereny przemysłowe w gminie nie są strefami przemysłowymi, w rozumieniu przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 519 ze zm.). Produkcja i usługi w gminie są głównie nastawione na zaspokajanie potrzeb lokalnej ludności, ekspedycję wyrobów przemysłu rolno-spożywczego. Największy zakład produkcyjny na terenie gminy to ABM FORTEC w Sitnie.

Nieliczne tereny o funkcji turystycznej koncentrują się obecnie w okolicy jezior: Ruduskiego, Wielickiego, Przysań i Sitno. Są to głównie tereny zabudowy lotniskowej oraz usług turystycznych ogólnodostępnych.

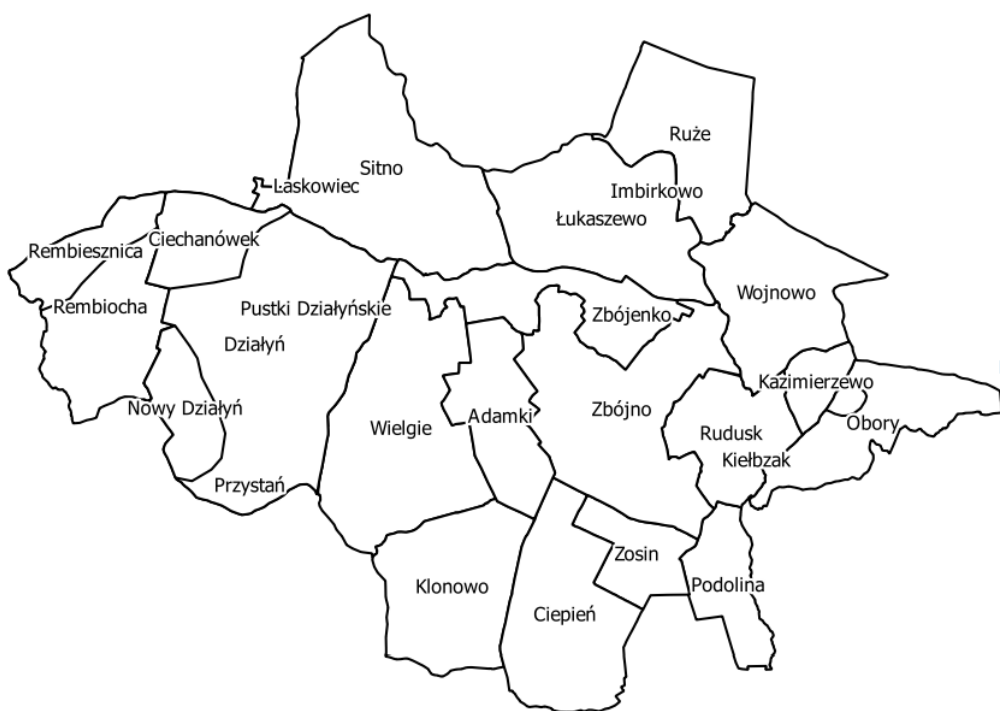
Funkcje ekologiczne przeważają na terenach leśnych oraz w dolinach rzek i cieków, w tym rzeki Ruziec. Tereny te tworzą rozproszone kompleksy o niespójnej strukturze wewnętrznej i liniowym charakterze.

Sieć drogowa składa się z dróg wojewódzkich, powiatowych, gminnych jak również zakładowych (głównie leśnych). Sieć ma charakter rozprowadzający w układzie gminnym i powiatowym. Nie występują na obszarze gminy ważne węzły transportowe. Gmina leży w odległości około 30 km na wschód od węzła Lubicz na płatnej autostradzie A1. Najbliższe lotniska znajdują się w Gdańsku, Bydgoszczy i Modlinie.

Sieć osadnicza gminy składa się 16 sołectw. Miejscowość sołecka jest to zespół miejscowości, który przyjmuje nazwę miejscowości wiodącej. Zespół ten z reguły stanowią wieś i przyległe do niej mniejsze miejscowości:

- Adamki
- Ciepień
- Działyń (Nowy Działyń, Pustki Działyńskie, Przysań)
- Klonowo
- Łukaszewo (Imbirkowo)
- Obory (Rochal)
- Podolina
- Rembiocha (Rembiesznica)
- Rudusk (Kiełbżak, Kazimierzewo)
- Ruże
- Sitno (Laskowiec)
- Wielgie
- Wojnowo
- Zbójenko
- Zbójno
- Zosin

Sieć osadnicza gminy Zbójno składa się z ośrodków zarówno o skoncentrowanej zabudowie wzdłuż ulic (Zbójno, Działyń i Sitno) jak i ze wsi o zabudowie rozproszonej. Pierwszy typ występuje przede wszystkim w obszarach o ugruntowanej strukturze osadniczej, natomiast drugi typ reprezentowany jest przez wsie kolonie i przysiółki. Główne ośrodki na terenie gminy to miejscowości Zbójno i Działyń. Miejscowości rozwojowe o wykształconych centrach wsi, koncentrujące zabudowę na niewielkich obszarach wokół obiektów użyteczności publicznej takich jak świetlice wiejskie, sklepy czy kościoły to miejscowości : Ruże, Ciepień, Sitno, Obory, Wielgie, Adamki, Klonowo, Rudusk i Rembiocha.

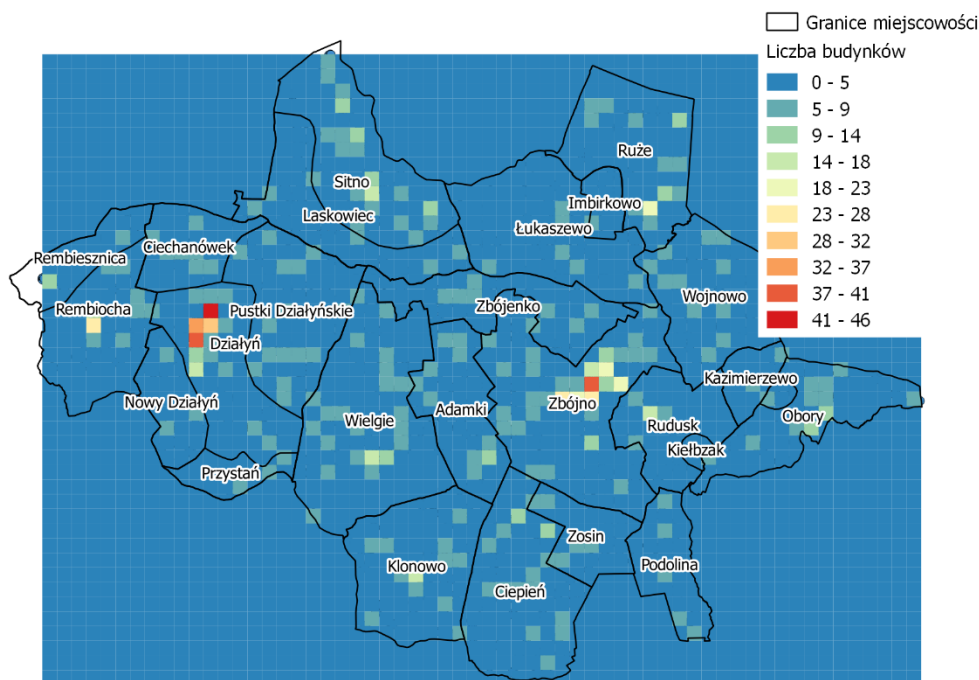

Rysunek 7: Granice miejscowości i sołectw na podstawie Ewidencji Miejscowości Ulic i Adresów

Największym obszarowo obrębem gminy jest Działyń, a następnie Sitno i Zbójno. Łącznie zajmują 2919 ha - ponad 30% powierzchni całkowitej gminy.

Rozmieszczenie zabudowy na terenie gminy rozpatrywane w kontekście ich funkcji jest zróżnicowane, zarówno pod względem grupowania się funkcji jak i pod względem zagęszczenia. Miejscowości w gminie posiadają zespoły budynków o określonych funkcjach. Jest to koncentracja typowa dla jednostek osadniczych.

Rysunek 13 przedstawia gęstość zabudowy w polu podstawowym o powierzchni 25 ha. Wskaźnik gęstości zabudowy mieszkaniowej dla Zbójna wynosi około 86 budynków mieszkalnych na 1 km², a w przypadku zabudowy całkowitej około 196 budynków na 1 km².

Rysunek 8: Statystyka zagęszczenia zabudowy na terenie gminy Zbójno

Koncentracja ludności w dużych miejscowościach: Zbójnie i Działyniu, sprzyja rozwojowi społeczno-gospodarczemu i przestrzennemu poprzez koncentrację usług, które zawsze spełniają funkcję centrotwórczą. Wartość 200 osób jest uznawana za graniczną wielkość, powyżej której miejscowości nabierają cech demograficznych ułatwiających rozwój. Powyżej tej wartości miejscowości mają szansę na rozwój poprzez reprodukcję rozszerzoną, uzasadnione staje się lokowanie pojedynczych usług, poprawie ulegają też wartości wskaźników uzasadniających inwestycje infrastrukturalne. Miejscowości powyżej 200 mieszkańców można więc uznać za rozwojowe. Na terenie gminy są to miejscowości: Zbójno, Działyn, Wielgie, Sitno, Klonowo, Rembiocha, Ciepień, Wojnowo.

Hierarchia sieci osadniczej jest prosta, oparta o trzy poziomy. Pierwszy poziom stanowi główna miejscowość - Zbójno. Jej centralne położenie w gminie i utrwalone funkcje usługowe determinują pozycję w sieci osadniczej. Drugi poziom stanowią Działyn, Wielgie, Sitno ze względu na lokalne znaczenie mieszkaniowe i lokalne usługi. Trzeci poziom hierarchii osadniczej zajmują pozostałe wsie gminy. Miejscowości te nie posiadają usług lub są to usługi o znaczeniu wiejskim (np. sklep).

5 Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego

5.1 Rzeźba terenu

Gmina Zbójno położona jest na obszarze Wysoczyzny Dobrzyńskiej. W rzeźbie terenu dominują formy związane z działalnością wód subglacyjnych. Charakterystyczne są zwłaszcza drumliny. Tworzą one liczne zespoły porośnięte rynnami i zagłębieniami. Wysokości względne pomiędzy dnem obniżeń a wierzchołkami drumlin dochodzą do 20 -30 mm, a spadki do 10 – 15%. Silnie zarysowanymi w krajobrazie gminy formami są również rynny. Na uwagę zasługują zwłaszcza dwie z nich: dolina rzeki Ruziec i dolina rzeki Lubianki. Dynamiczna rzeźba, duże wysokości względne (do 40 m) oraz liczne formy towarzyszące powodują, że wspomniane rynny nadają charakterystyczne piętno orografii gminy w rejonie wsi Działyń – Wielgie. Dominuje tutaj płaska, o bardzo małych deniwelacjach, morena denna. Charakterystycznym elementem rzeźby powierzchni opisywanego obszaru są również duże zagłębienia i obniżenia terenu, wypełnione wodami jezior. Typowym przykładem może być tutaj obniżenie jeziora Działyńskiego i Wielickiego.

5.2 Zasoby geologiczne

Na obszarze gminy Zbójno brak jest znaczących udokumentowanych złóż surowców naturalnych. Jedynie lokalnie występują niewielkie, często już nie eksploatowane, zasoby utworów piaszczystych i torfów. Dość powszechnie występującym surowcem jest glina. Jednak z uwagi na niskie parametry techniczne, jak również fakt, iż stanowi ona podłoże gleb o wysokich klasach bonitacyjnych, nie jest eksploatowana. Na terenie gminy występuje również udokumentowane złożo kredy jeziornej „RUDAW”.

5.3 Wody powierzchniowe i podziemne

Pod względem hydrograficznym gmina Zbójno leży, jak już wspomniano wcześniej, na obszarze zlewni rzeki Drwęcy. Ośią hydrograficzną jest rzeka Ruziec. Charakterystycznym elementem hydrografii są jeziora oraz liczne drobne oczka wodne, wypełniające zagłębienia terenowe. Jeziora charakteryzują się na ogół znaczną głębokością i małą dostępnością strefy brzegowej.

Rzeka Ruziec jest lewobocznym dopływem Drwęcy. Jej długość wynosi 42,5 km, a powierzchnia jej zlewni zajmuje obszar 292,6 km kw. Przez teren gminy Zbójno przepływa tylko niewielki, kilkukilometrowy odcinek tej rzeki. Obszar, przez który rzeka przepływa na terenie gminy Zbójno charakteryzuje się występowaniem terenów nizinnych, na których znajdują się drumliny. Stan czystości wód rzeki znajduje się pomiędzy II a III klasą czystości. Niewielki odcinek rzeki w ogóle nie odpowiadał dopuszczalnym normom.

Na terenie gminy Zbójno znajduje się wiele jezior, które w sumie zajmują obszar ok. 230 ha, co stanowi 2,71% powierzchni gminy i stawia ją w rzędzie gmin o najwyższym wskaźniku jeziorności w skali województwa. Poniżej przedstawiono listę największych jezior w Gminie Zbójno wraz z powierzchnią:

- jezioro Wielickie – 78,33 ha
- jezioro Ruduskie – 52,20 ha
- jezioro Działyńskie – 34,91 ha

- jezioro Sicieńskie – 24,33 ha
- jezioro Ciepieńskie – 13,15 ha
- jezioro Zbójeńskie – 12,91 ha
- jezioro Klonowskie – 10,33 ha

Większość z tych jezior ma wysoką klasę czystości sanitarnej i wyśmienicie nadają się na kąpieliska.

Pierwszy poziom wód podziemnych stanowią wody gruntowe. Znajdują się one na różnej głębokości w zależności od lokalnych warunków litologicznych i rzeźby terenu. Najpłycej wody gruntowe występują w zagłębieniach, jak rynny, doliny rzeczne czy obniżenia między wałami drumlinowymi. Na obszarach tych wody gruntowe zalegają na głębokości od 0 do 1 metra p.p.t. Na pozostałym terenie gminy poziom zalegania tych wód jest bardzo zróżnicowany i waha się w granicach od 1 do 5 metrów.

Gmina Zbójno położona jest na terenie zlewni rzeki Drwęcy. Teren tej zlewni objęty jest ochroną przede wszystkim ze względu na ujęcie wody dla miasta Torunia. Ujęcie to zlokalizowane jest w miejscowości Lubicz, 11 km przed ujściem Drwęcy do Wisły. Z uwagi na znaczenie gospodarcze i przyrodnicze Drwęca jest stałym obiektem badań monitoringowych. Wyniki badań prowadzonych w ostatnich latach wykazywały, że na kontrolowanym odcinku rzeki woda miała III klasę czystości.

5.4 Gleby

Ważnym walorem decydującym o kierunku rozwoju gminy są gleby. Ich geneza związana jest z najmłodszyimi utworami plejstoceńskimi i holoceniowymi, reprezentowanymi przez gliny piaszczyste, piaski gliniaste oraz osady organogeniczne. Dominującym typem gleb na terenie gminy są gleby płowe. Gleby tego typu posiadają wysokie klasy bonitacyjne (II – IVb), co pozwala na prowadzenie na nich intensywnej gospodarki rolnej. W niektórych tylko miejscach występują gleby hydromorficzne, powstałe na utworach bagiennych.

Dokładną strukturę gleb wg klas bonitacyjnych w gminie Zbójno przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3: Struktura gruntów ornych i sadów wg klas bonitacyjnych gleby

Klasa gleby	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	Rz.VI
Powierzchnia w ha	0,00	8,71	219,70	1454,96	3066,23	1197,76	514,71	175,68	0,00
Udział procentowy w ogólnej powierzchni gruntów ornych i sadów	0	0,13	3,31	21,92	46,19	18,04	7,75	2,65	0

5.5 Klimat

Gmina Zbójno położona jest w strefie charakteryzującej się niskim poziomem opadów. Średnia roczna suma opadów na terenie gminy nie przekracza 500 mm, z czego opady w okresie wegetacji roślin

rolniczych wynoszą ok. 300 mm. Są to wartości zdecydowanie za małe by zaspokoić potrzeby wodne roślin uprawnych. Prowadzi to do nie wykorzystania maksymalnych możliwości produkcyjnych gleby. Innym niekorzystnym zjawiskiem klimatycznym w gminie są wiatry. Brak naturalnych przeszkód w postaci lasów i większych zadrzewień sprzyja ruchom powietrza. W przypadku silnych wiatrów występujących w okresie wczesnowiosennym nasila się zjawisko erozji eolicznej, prowadzącej do degradacji gleb. Przyspieszeniu ulega również proces parowania, co przy niedoborze opadów, jest zjawiskiem bardzo niekorzystnym, gdyż prowadzi do przesuszania profilu glebowego.

5.6 Obszary leśne

Ważnym składnikiem systemu ekologicznego gminy Zbójno są lasy. Niestety zajmują one na dzień dzisiejszy tylko 166 ha, co stanowi zaledwie 2% powierzchni gminy. Dla porównania podam, że dla powiatu ten udział wynosi 19,3%, a dla województwa 22,7%. Świadczy to o znikomym udziale lasów w ogólnej powierzchni gminy.

Małą powierzchnię lasów uzupełniają sady, które zajmują w sumie 192 ha, co stanowi 2,28% ogółu powierzchni gminy. Do obszarów uzupełniających brak lasów należą też tereny zadrzewione i zakrzewione, które zajmują obszar ok. 8 ha, co stanowi 0,1% ogólnej powierzchni gminy.

5.7 Formy prawnej ochrony przyrody

Na obszarze gminy Zbójno znajdują się zarówno wielkoprzestrzenne formy ochrony krajobrazu, jak i formy indywidualnej ochrony przyrody.

Na terenie gminy brak parków narodowych, parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody i obszarów Natura 2000. Najbliższy specjalnych obszar ochrony siedlisk Natura 2000 Dolina Drwęcy PLH280001 znajduje się w odległości około 6 km na północny-zachód od granic gminy Zbójno.

Część obszaru gminy Zbójno objęta jest ochroną jako obszar chronionego krajobrazu. Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Poza wschodnią, północną i zachodnią częścią gminy, przeważająca jej powierzchnia znajduje się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Drumliny Zbójeńskie. Obszar ten chroni malowniczy krajobraz Wysoczyzny Dobrzyńskiej z unikalnymi formami polodowcowymi – drumlinami. Obszar ten znalazł się w sieci obszarów chronionego krajobrazu wyznaczonych na terenie byłego województwa wrocławskiego Uchwałą Nr XX/92/83 WRN we Wrocławiu z dnia 15 czerwca 1983 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dziennik Urzędowy WRN nr 3, poz. 22). Obecnie aktem prawnym w tym zakresie jest Uchwała Nr XXV/371/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 września 2020 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Drumliny Zbójeńskie (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego poz. 2572 z dnia 25 sierpnia 2015 r.). Uchwała ta formułuje ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów, które obejmują: ochronę unikatowych form polodowcowych (drumliny), ochronę zbiorników wód powierzchniowych, a także ochronę niewielkich powierzchni higrofilnych lasów w Dolinie Drwęcy. Powierzchnia Obszaru wynosi łącznie 7305,19 ha, w tym na terenie gminy Zbójno 5927,46 ha, co stanowi aż 68% ogólnej powierzchni gminy. Jest to wartość znacznie wyższa niż średnia dla powiatu golubsko-dobrzyńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego.

W/w Uchwałą wprowadza na całym Obszarze następujące zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;

- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwoświsiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
 - a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
 - b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne - z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Na części terenów Zbójno, które to tereny są szczegółowo opisane poprzez podanie ich punktów załamania granicy w załączniku nr 4 do niniejszej uchwały, zasięg terytorialny zakazu, zmniejsza się z pasa szerokości 100 m do 10 m

Celem ochrony pomników przyrody, zarówno ożywionej, jak i nieożywionej jest zachowanie, ze względów naukowych i dydaktycznych, tworów przyrody odznaczających się indywidualnymi i niepowtarzalnymi cechami. Na terenie gminy Zbójno prawnie uznano jeden pomnik przyrody. Jest to Wiśnia ptasia (Wiśnia dzika, Czereśnia, Trześnia) - *Prunus avium* (*Cerasus avium*) o wysokości 14 m i obwodzie 96 cm, rosnące na terenie wsi Rembiocha. To stuletnie drzewo posiada olbrzymią koronę o średnicy około 20 metrów. Jest to drzewo zdrowe i owocuje. Co roku daje około 0,5 tony owoców, jeden konar jest odłamany i opary o ziemię. Podstawa prawną ochrony wiśni jako pomnika przyrody jest uchwała Nr XV/74/2004 Rady Gminy Zbójno z dnia 28 czerwca 2004 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr 87, poz. 1526 z dnia 4 sierpnia 2004 r.).

W/w Uchwała w stosunku do pomnika przyrody wymienionego zabrania:

- 1) niszczenia i uszkodzania drzewa;
- 2) wykonywania prac ziemnych w pobliżu drzewa mogących uszkodzić system korzeniowy;
- 3) uszkodzania i zanieczyszczania gleby;
- 4) wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości w obrębie korony drzewa;
- 5) zaśmiecania terenu i wzniesienia ognia w pobliżu drzewa;
- 6) umieszczania tablic, napisów i innych znaków nie związanych z ochroną pomnika przyrody;
- 7) wznoszenia obiektów budowlanych w bliskim sąsiedztwie drzewa.

Na terenie gminy Zbójno nie uznano dotychczas żadnych użytków ekologicznych, chroniących „pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk, jak: naturalne zbiorniki wodne, śródleśne i śródpolne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, płaty nie użytkowanej roślinności.

System ekologiczny gminy Zbójno nie jest jeszcze optymalnie wykształcony mimo, iż obszar chronionego krajobrazu zajmuje znaczna część terenu gminy. Podstawowy układ systemu ekologicznego gminy stanowią: dolina rzeki Ruziec z systemem dolinek bocznych i obniżen terenowych, dolina rzeki Lubianki, system hydrograficzny jezior Wieleckiego i Działyńskiego oraz kompleksy łąkowo-bagienne w rejonie wsi Zbójno, Ciepień, Adamki i Sitno.

6 Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

6.1 Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne

W ciągu ostatnich kilkunastu lat na terenie całego kraju w wielu miejscowościach notowany był spadek liczby ludności. W gminie Zbójno to negatywne zjawisko również występowało. Liczba mieszkańców gminy nadal spada i w ostatnich latach proces ten wyraźnie przyspieszył. Ma na to wpływ zarówno spadek liczby urodzeń (nadal najwyższy w powiecie) - wynikający m.in. z malejącej liczby małżeństw i rosnącej liczby rozwodów, a także wzrost w ruchu migracyjnym, zwłaszcza ludności w młodym wieku. Wpływ na sytuację społeczną ma charakter zatrudnienia w gminie, którego ważnym elementem jest rolnictwo, czyli zawody lokalne, nisko płatne i typowo męskie. Znajduje to również odzwierciedlenie we wskaźnikach dotyczących bezrobocia, które wśród kobiet jest zdecydowanie wyższe.

W danych statystycznych widoczne są również migracje ludności gminy. Migracje wewnętrzne polegają na zmianie miejsca zamieszkania i rozkładają się równomiernie po całej gminie, natomiast w migracjach zewnętrznych przeważa wymeldowanie do miast. Wskaźnik obciążenia ekonomicznego, czyli stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym, daje niewielką nadzieję na poprawę w najbliższej przyszłości. Wskaźniki zatrudnienia w gminie są typowe dla gmin wiejskich i prezentują się dość słabo w porównaniu do innych gmin powiatu i województwa, a także wykazują negatywne tendencje (wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym).

Na obszarze gminy realizowana jest nauka szkolna i przedszkolna zapewniająca opiekę, wychowanie i edukację dzieciom i młodzieży. Istniejące przedszkola, punkty przedszkolne, szkoły podstawowe rozmieszczone są w najważniejszych miejscowościach gminy, co zapewnia odpowiednią dostępność okolicznym mieszkańcom. Podobnie sprawa wygląda w przypadku kościołów i ośrodków opieki zdrowotnej.

Przedstawiona we wcześniejszych rozdziałach diagnoza stanu środowiska oraz jego ocena pod kątem istniejących i potencjalnych zagrożeń upoważnia, by na etapie wskazań, wyznaczyć kierunki dalszego zagospodarowania terenu w zgodzie z szeroko rozumianą koncepcją zrównoważonego rozwoju. Ze względu na uwarunkowania środowiskowe, można stwierdzić, że obszar opracowania charakteryzuje się niewielkim zróżnicowaniem. W obecnych granicach opracowania wydzielić można strefy funkcjonalne, które posiadają preferencje do dalszego rozwoju. W znacznej mierze odpowiadają one dzisiejszym wydzieleniom fizjonomycznym terenu w postaci geokompleksów.

GEOKOMPLEKS: wysoczyzny morenowej Pojezierza Dobrzyńskiego

Tereny wysoczyzny morenowej stanowią płaską, zbudowaną z glin zwałowych i piasków gliniastych powierzchnię, na której wykształciły się gleby o wysokiej przydatności rolniczej. Geokompleks posiada sieć wodną oraz znaczną ilość terenów ważnych dla ekologii gminy. Ważnym ogniwem są lokalne ciągi ekologiczne, będące dogodnymi trasami migracji i ostojami nielicznej awifauny w dolinkach rzek i w misach jeziornych. Przekształcenia środowiska geokompleksu podporządkowane były przystosowaniu go do prowadzenia intensywnej gospodarki rolnej i osadnictwa.

GEOKOMPLEKS: wysoczyzny morenowej Pojezierza Dobrzyńskiego – pole drumlinowe

Tereny wysoczyzny morenowej stanowi pagórkowate pole drumlinowe na wysoczyźnie morenowej, zbudowane z piasków i piasków gliniastych oraz lokalnie z glin zwałowych, na której wykształciły się

gleby o średniej przydatności rolniczej. Geokompleks posiada ubogą sieć wodną oraz znaczną ilość pagórków, determinujących występowanie lokalnych enklaw terenów ważnych dla ekologii gminy. Przekształcenia środowiska geokompleksu podporządkowane były przystosowaniu go do prowadzenia intensywnej gospodarki rolnej i osadnictwa z uwzględnieniem topografii terenu utrudniającej swobodne kształtowanie zabudowy oraz uprawę gruntów.

6.2 Prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego

Gminę Zbójno wg danych GUS na koniec 2016 roku zamieszkiwało 4359 osób w tym 2165 kobiet i 2243 mężczyzn. Mieszkańcy gminy Zbójno stanowią 9,63% ogólnej liczby ludności w powiecie golubsko-dobrzyńskim (Tab. 4.) Struktura ludności w powiecie golubsko-dobrzyńskim charakteryzuje się jednak dominacją ośrodków głównych tj. gminy Golub-Dobrzyń oraz gminy Kowalewo Pomorskie. Pozostałe 3 gminy, nieposiadające jednostki na prawach miejskich, zamieszkuje znacznie mniej osób.

Tabela 4: Ludność w gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego w 2016 r.

Lp.	Nazwa jednostki	Liczba ludności	Udział ludności powiatu
1	Golub-Dobrzyń miasto	12839	28,37%
2	Golub-Dobrzyń obszar wiejski	8635	19,08%
3	Kowalewo Pomorskie obszar wiejski	7302	16,14%
4	Zbójno	4359	9,63%
5	Kowalewo Pomorskie miasto	4220	9,32%
6	Ciechocin	4023	8,89%
7	Radomin	3872	8,56%
8	Powiat golubsko-dobrzyński	45250	100%

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

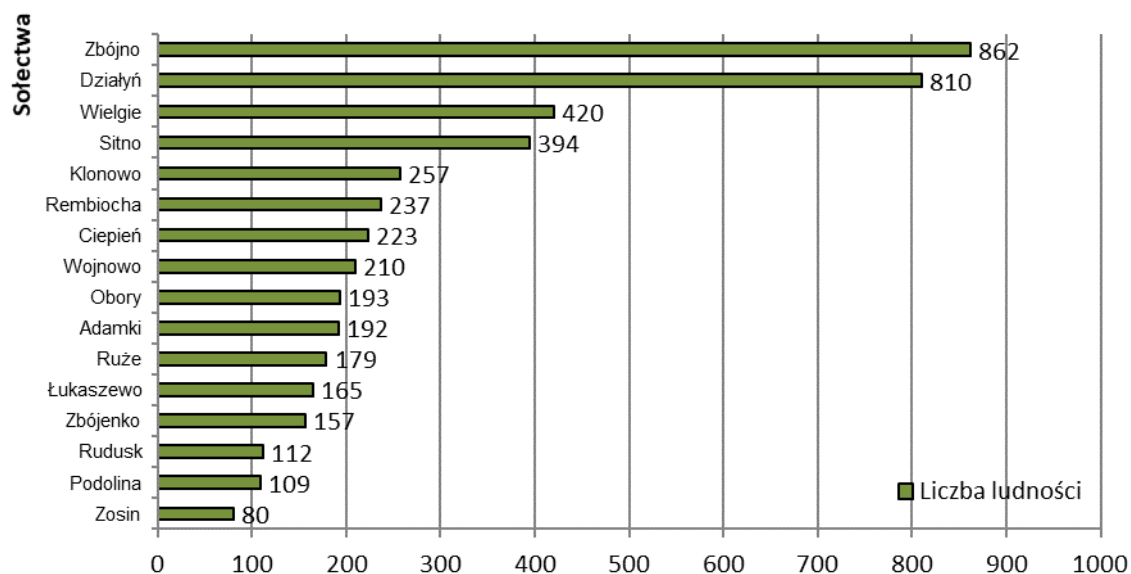
Gęstość zaludnienia gminy Zbójno wynosi 52 osoby/km². Jest to wartość niższa od średniej dla obszaru powiatu golubsko-dobrzyńskiego wynoszącej 74 osoby/km². Dla terenów zabudowanych i zurbanizowanych gęstość zaludnienia Zbójna wyniosła w 2014 roku 1706 osób/km².

Sieć osadniczą gminy tworzy 16 sołectw o liczbie mieszkańców od 80 w miejscowości Zosin do 862 w Zbójnie. Największą wieś zamieszkuje 18,7% mieszkańców całej gminy. Najmniejszą wsią jest Zosin, gdzie liczba mieszkańców stanowi tylko 1,7% ogółu mieszkańców. Zróżnicowanie wielkości wsi oraz fakt rozproszenia mieszkańców powoduje zmniejszenie dostępności do obiektów infrastruktury społecznej. Może także utrudniać wyposażenie, zwłaszcza tych najmniejszych wsi, w infrastrukturę techniczną.

Tabela 5: Liczba mieszkańców gminy wg sołectw (stan na rok 2009)

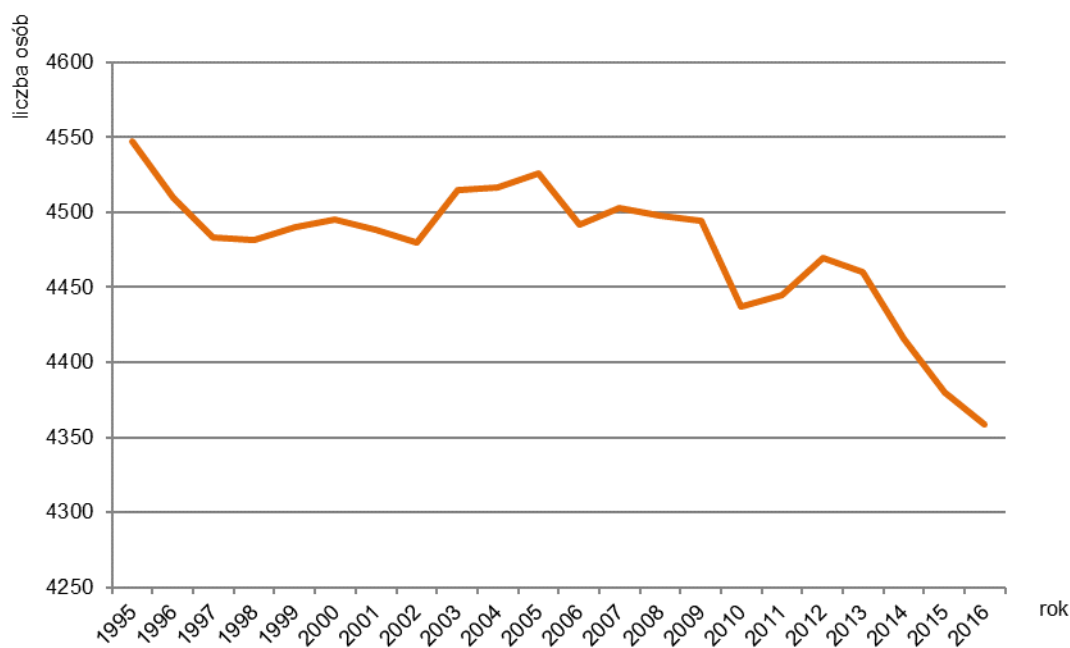
Sołectwo	Liczba ludności	Sołectwo	Liczba ludności
Zbójno	862	Obory	193
Działyń	810	Adamki	192
Wielgie	420	Ruże	179
Sitno	394	Łukaszewo	165
Klonowo	257	Zbójenko	157
Rembiocha	237	Rudusk	112

Ciepień	223	Podolina	109
Wojnowo	210	Zosin	80

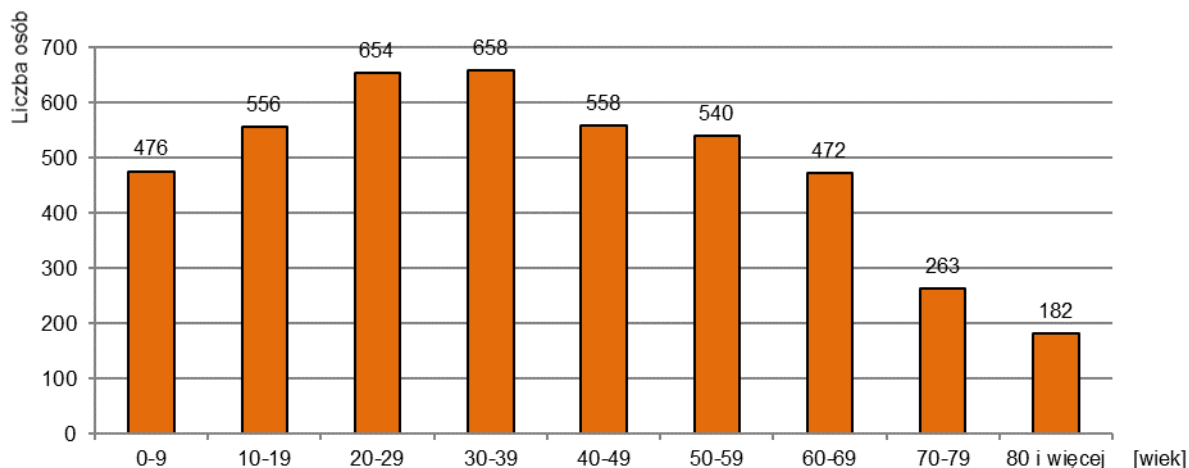
Rysunek 9: Liczba mieszkańców gminy wg sołectw (stan na rok 2009)
(źródło: dane GUS)

W latach 1995-2016 w gminie Zbójno liczba ludności ulegała niewielkim wahaniom. Na przestrzeni 20 lat liczba ludności w gminie Zbójno zmniejszyła się o 188 osób. Od roku 2014 notuje się największe spadki liczby mieszkańców.

Rysunek 10: Zmiany liczby ludności gminy Zbójno w latach 1995-2016
(źródło: dane GUS)

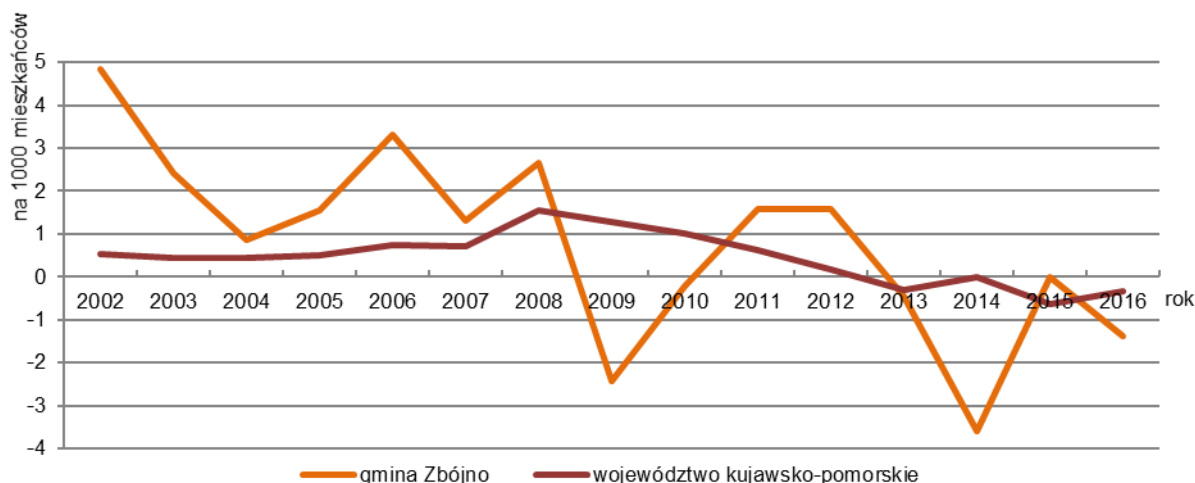
Struktura wieku mieszkańców w gminie Zbójno nie jest korzystna. Udział ludzi młodych, w wieku przedprodukcyjnym stanowi ok. 21% mieszkańców. Najliczniejsza jest grupa wiekowa 30-39 lat (658 osoby) oraz niewiele mniejsza grupa wiekowa 20-29 lat (654 osoby). Osoby w wieku 80 lat i starsze stanowią 4,17% ogólnej liczby mieszkańców gminy Zbójno.

Rysunek 11: Liczba mieszkańców wg grup wiekowych w gminie Zbójno w roku 2016
(źródło: dane GUS)

W gminie Zbójno jest niewielka przewaga liczebna mężczyzn nad kobietami. W roku 2016 obszar gminy zamieszkiwało 2243 mężczyzn i 2116 kobiet. Współczynnik feminizacji jest zróżnicowany dla poszczególnych grup wiekowych. We wszystkich grupach wiekowych do lat 69 współczynnik jest niższy od 100. Najniższa wartość współczynnika feminizacji wynosi 79 i zawiera się w przedziale wiekowym 0-9. Oznacza to, że w gminie Zbójno rodzi się więcej chłopców niż dziewczynek. Jednak średnia długość życia mężczyzn jest znacznie krótsza. Zmiany struktury płci w gminie są już zauważalne w przedziale wiekowym 70-79 lat gdzie współczynnik feminizacji wynosi 135. Natomiast wśród najstarszych osób na 100 mężczyzn przypada ponad 200 kobiet.

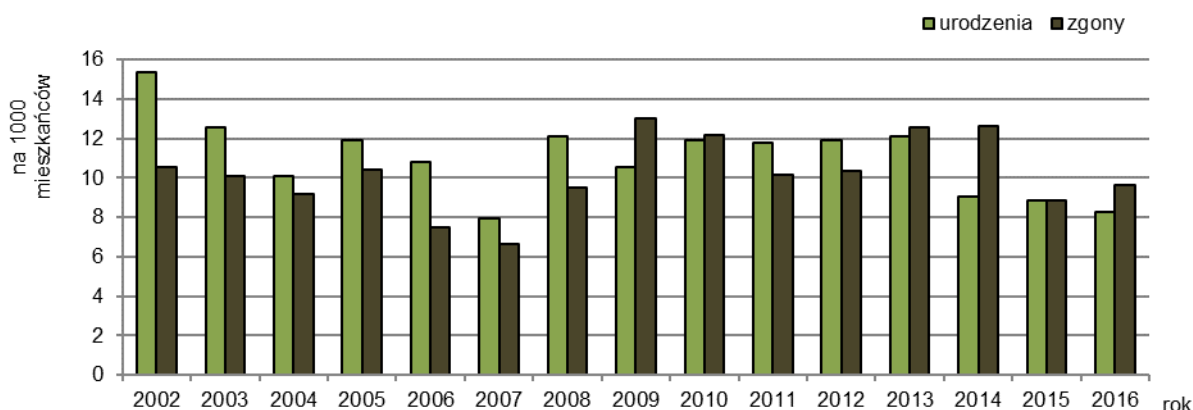
Największe znaczenie dla rozwoju demograficznego gminy ma wartość współczynnika w przedziale wiekowym 20-29 lat. Ta grupa wiekowa koncentruje największą ilość zawieranych małżeństw oraz urodzeń. Na terenie gminy współczynnik feminizacji w tym przedziale wiekowym wynosi 90. Wartości poniżej 100 mogą wpływać na przyspieszenie starzenia się ludności oraz powodować migracje.

Rysunek 12: Przyrost naturalny w gminie Zbójno i w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2002-2016

(źródło: dane GUS)

Wielkość ruchu naturalnego określają trzy główne wskaźniki, jest to liczba urodzeń żywych i liczba zgonów oraz wynikająca z dwóch pierwszych wartość przyrostu naturalnego. W latach 2002-2016 wartości te ulegały licznym zmianom. Najkorzystniejsza sytuacja w gminie Zbójno była w latach 2002-2008, kiedy to urodzeń było znacznie więcej niż zgonów. W roku 2002 wartość przyrostu naturalnego osiągnęła najwyższą wartość 4,83. Zanotowano wówczas największą ilość urodzeń - 69 dzieci (15,36/1000mieszkańców). Najmniej urodzeń było w roku 2007, wskaźnik urodzeń wyniósł wówczas 7,93. Obecnie również notuje się niski wskaźnik urodzeń, wynosi on ok. 8,25. Największe wartości zgonów w gminie Zbójno były w latach 2009-2010, 2013-2014. Wartość wskaźnika zgonów była wówczas na poziomie 12,14-12,98. Od roku 2009 zaczęto notować ujemne wartości przyrostu naturalnego. Wyjątkiem były jeszcze lata 2011-2012 kiedy to wielkość urodzeń była nieco wyższa od wskaźnika zgonów. Najmniejsza wartość przyrostu naturalnego odnotowano w roku 2014. Wyniosła ona wówczas -3,61. Obecnie również mamy do czynienia z niekorzystną sytuacją pod względem przyrostu naturalnego w gminie. Wartości przyrostu naturalnego od roku 2009 w gminie Zbójno są zazwyczaj niższe od średniej wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego. W roku 2016 wartość przyrostu naturalnego wyniosła -1,37.

Rysunek 13: Urodzenia i zgony w gminie Zbójno w latach 2002-2016

źródło: Narodowy Spis Powszechny 2002)

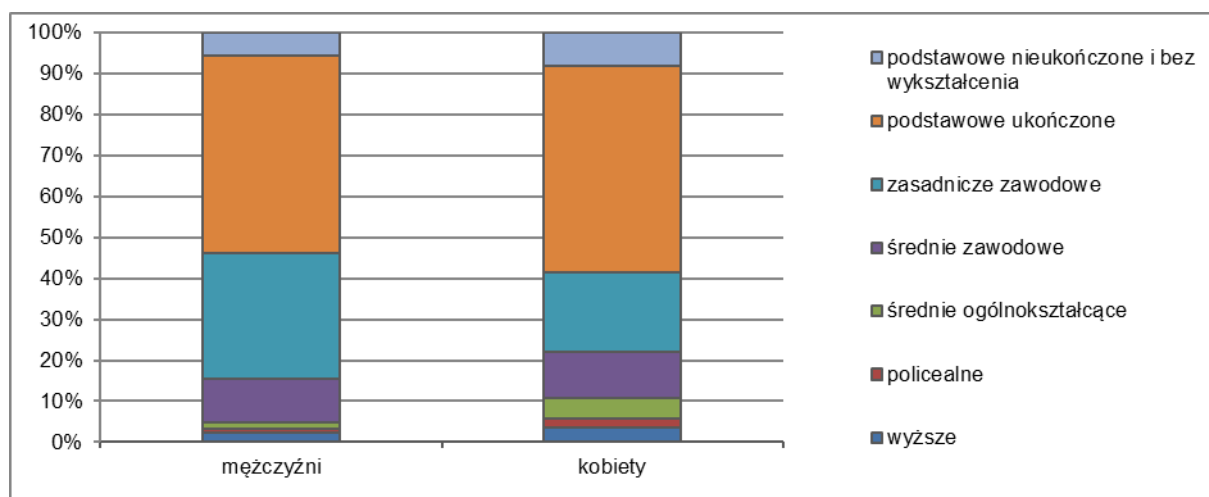
Gmina Zbójno charakteryzuje się negatywnym przebiegiem procesów migracyjnych. Liczba ludności napływającej do gminy jest niższa od liczby osób opuszczających gminę. W roku 2016 zarejestrowano 30 nowych zameldowań natomiast wymeldowały się 62 osoby. Do gminy przyjeżdża większa liczba kobiet niż mężczyzn. W przypadku opuszczania gminy notuje się zbliżoną ilość kobiet i mężczyzn. Procesy migracji częściej zachodzą w relacji ze wsi - na wieś. Natomiast w latach 90-tych większość osób wymeldowało się z gminy do miasta.

Tabela 6: Migracje ludności gminy Zbójno w latach 1995-2016

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
zameldowania ogółem	49	79	72	90	74	53	45	46	34	65	48
zameldowania z miast	36	36	22	36	31	30	16	26	18	24	25
zameldowania ze wsi	13	43	50	54	43	23	29	20	16	41	23
wymeldowania ogółem	108	136	113	116	107	84	77	81	52	59	69

wymeldowania do miast	62	71	67	66	55	63	60	35	26	23	34
wymeldowania na wieś	46	65	46	50	52	21	17	46	26	36	35
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
zameldowania ogółem	60	78	61	63	38	59	42	41	39	0	30
zameldowania mężczyźni				25	18	26	17	21	16	0	14
zameldowania kobiety				38	20	33	25	20	23	0	16
zameldowania z miast	30	39	31	25	16	30	17	21	18	12	10
zameldowania ze wsi	30	39	30	38	21	29	25	20	21	15	20
wymeldowania ogółem	72	90	62	54	58	58	42	59	61	0	62
wymeldowania mężczyźni				26	27	28	18	28	32	0	29
wymeldowania kobiety				28	31	30	24	31	29	0	33
wymeldowania do miast	42	48	42	34	21	31	23	27	36	19	17
wymeldowania na wieś	29	42	20	20	37	27	19	32	25	31	45

W gminie Zbójno największą grupą mieszkańców są osoby z wykształceniem podstawowym. 30% mężczyzn i 19% kobiet posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe. Szkoły średnie zawodowe kończy 10,5% mężczyzn oraz 11,2% kobiet. Niewielka liczba mieszkańców posiada wykształcenie średnie ogólnokształcące, policealne czy wyższe. Te poziomy wykształcenia uzyskała większa ilość kobiet niż mężczyzn. Niepokojący jest fakt, że 5,6% mężczyzn i aż 8,1% kobiet nie ukończyło szkoły podstawowej, tym samym nie posiadają żadnego wykształcenia. Jednym z głównych problemów szkolnictwa jest niż demograficzny oraz niska jakość edukacji, przejawiająca się m. in. niskim poziomem wyników edukacyjnych uczniów. Według analiz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku, średnie efekty nauczania mierzone wynikami egzaminów zewnętrznych w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i technikach powiatu golubsko-dobrzyńskiego są na ogół niższe od średnich efektów nauczania w szkołach województwa i kraju.

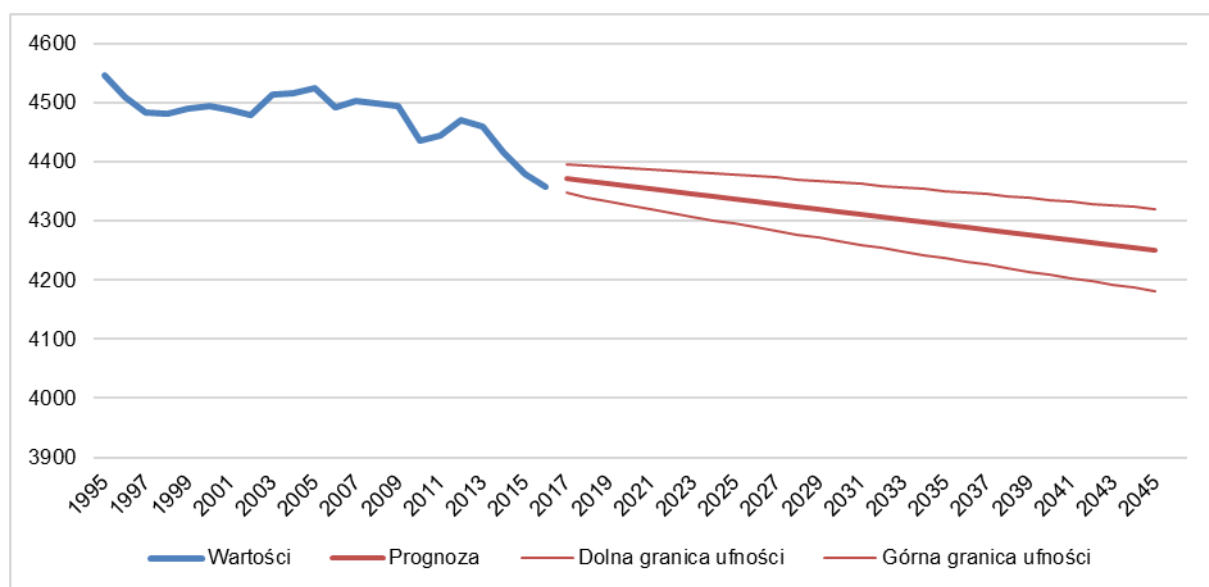

Rysunek 14: Struktura wykształcenia ludności gminy Zbójno w roku 2002

(źródło: dane GUS)

Zamieszczona poniżej analiza została wykonana w sposób etapowy dla trzydziestoletniego okresu programowania, tj. do 2045 roku. W pierwszej kolejności określono prognozę demograficzną, która polegała na przybliżeniu, na bazie zmian liczby ludności w latach 1995-2016, prognozowanej liczby

ludności w 2045 r. W okresie 1995-2016 występuje wyraźny spadkowy trend liczby ludności gminy o charakterze liniowym, ze zmianą gradientu około 2002 roku. Gradient spadku liczby ludności gminy od 2004 do 2016 roku wynosił średnio 10 osób/rok. Obserwując ruch budowlany w postaci wykresu liczby wydanych pozwoleń na budowę, widać wyraźnie również brak napływowego rozwoju liczby ludności, typowego na przykład dla gmin podmiejskich, będących pod wpływem migracji ludności z dużych miast. Innym słowem procesy migracyjne wpłynęły na zmniejszenie liczby ludności gminy. Estymacja (określanie przybliżonej wartości) liniowego trendu z lat 1995 – 2016 pozwala wyprowadzić prognozę liczby ludności do 2045 roku, która wyniesie osób (na poziomie ufności 95%). Estymacja taka jest pozbawiona wpływu czynników naturalnych, takich jak efekt starzenia się społeczeństwa, spadku liczby urodzeń czy wahań demograficznych wynikających z przechodzących wyżów i niżów demograficznych. Nie uwzględnia również presji migracyjnej wynikającej z bliskości ośrodków miejskich na atrakcyjnie położone tereny przy kompleksach leśnych oraz zmian trendów urodzeń dzieci na skutek różnych programów społecznych. Liniowa estymacja trendu daje stały gradient spadku wielkości liczny ludności o średnio o 4 osoby na rok.

Rysunek 15: Prognoza rozwoju liczby ludności gminy Zbójno na podstawie zmian liczby ludności w latach 1995 - 2016

Dane prezentowane przez GUS w opracowaniu p.t. „Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050 (opracowana w 2014 r.)” pokazują, że uwzględniając wyłącznie trendy demograficzne, dzietność, umieralność i migracje wewnętrzne i zewnętrzne, ludność powiatu golubsko-dobrzyńskiego zmniejszy się o około 12%. Prognoza zbieżna jest z prognozą wskazującą zmniejszenie się liczby ludności Polski o około 5 mln osób w ciągu kolejnych 50 lat.

Wyniki obu prognoz demograficznych pozwalają na jednoznaczne stwierdzenie w jakim kierunku zmieniać się będzie liczba ludności gminy. Opracowania te pokazują tendencje spadkowe, co wynika głównie z niskiej atrakcyjności jej terenów dla nowych osadników oraz starzenia się społeczeństwa, co powoduje stopniowe zmniejszanie się liczby ludności. W świetle dotychczasowych danych należy przypuszczać, że napływ nowych mieszkańców na terenie gminy nie będzie, przynajmniej w najbliższych latach, kompensował zmniejszającą się liczbę mieszkańców.

6.3 Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

W celu określenia możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy na nowo wyznaczonych terenach rozwojowych (określonych na rysunku Studium) dokonano analizy wydatków

budżetowych gminy na ww. cele w okresie 2010 – 2014. W tym okresie wydatki łączne na inwestycje, w tym na budowę nowych dróg, sieci wodno-kanalizacyjnych i urządzenie przestrzeni publicznych, wydano gminie średnio co roku od 2 do 3 mln zł. Kwoty te wahają się znacznie w zależności od realizowanych inwestycji i od przyznawanych dotacji.

Na podstawie danych literaturowych i statystycznych można założyć, że uzbrojenie w sieci wodociągowe i kanalizacyjne oraz budowa odcinka dróg na terenie gminy wiejskiej, w zależności od jakości nawierzchni i klasy drogi, wiąże się z kosztem od około 50 – 70 tys. zł / ha powierzchni typowego miejscowego planu (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, drogi w klasie dojazdowej). Zakładając możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społecznej na poziomie obecnych wydatków budżetu gminy, budżet jest w stanie wykonać dość ograniczony zakres prac ze środków własnych w granicach średnio 2 mln złotych. Z tego względu możliwości gminy w zakresie planowania nowych przestrzeni ograniczają się do wykonania ekwiwalentu kilkuset metrów nowych dróg w klasie dojazdowej rocznie. Pewne jest, że chociaż teoretycznie wykonanie wszystkich prac jest możliwe, to jednak proces ten będzie rozłożony co najmniej na dwadzieścia lat i będzie kierowany przede wszystkim racjonalnością wydatków i rzeczywistymi potrzebami mieszkańców.

6.4 Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Maksymalne zapotrzebowanie na zabudowę w gminie, wyrażone w powierzchni użytkowej nowo projektowanej zabudowy, określa prognozowaną największą ilość powierzchni, jaka będzie potrzebna do zrealizowania potrzeb mieszkaniowych i gospodarczych mieszkańców gminy w perspektywie wieloletniej. Maksymalne zapotrzebowanie na zabudowę ma za zadanie określić i uzasadnić powierzchnię gruntów projektowanych do przeznaczenia na cele mieszkaniowe i inne, określone w studium jako potencjalne tereny wskazane do urbanizacji, objęte zamiarem sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (dla różnych funkcji, w tym zabudowy mieszkaniowej i usługowej). W celu określenia ilości niezbędnych terenów rozwojowych w gminie wykonuje się wieloletnią symulację, która sięga 2045 r.

Celem opisanych poniżej symulacji było określenie ram przestrzennych obszarów rozwojowych w poszczególnych jednostkach osadniczych w gminie. Ramy te mają doprowadzić w pierwszej kolejności do konsumpcji gruntów na terenach zurbanizowanych (uzupełnienie zwartej zabudowy) oraz na terenach aktualnie objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W efekcie ruch budowlany powinien zostać skierowany na tereny przewidziane do zainwestowania w wyniku dotychczasowych działań planistycznych. Polityka przestrzenna gminy, w myśl zapisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, powinna umożliwić wyznaczanie nowych terenów rozwojowych dopiero w przypadku, gdy wyczerpią się możliwości lokowania nowej zabudowy na terenach, na których dotychczas obowiązują miejscowe plany oraz na terenach, gdzie można lokalizować zabudowę na podstawie decyzji o warunkach zabudowy.

Zamieszczona poniżej analiza została wykonana w sposób etapowy dla trzydziestoletniego okresu programowania, tj. do 2045 roku. Źródłem prognozy liczby ludności była przygotowana przez GUS prognoza liczby ludności do 2050 roku. W okresie 1995-2014 występuje na terenie gminy dość stabilna liczba ludności – pomiędzy 4,3 a 4,5 tys. osób. W danych demograficznych widać charakterystyczną dla wielu gmin migrację zewnętrzną do krajów UE po 2004 r.

Obserwując ruch budowlany na podstawie liczby wydanych pozwoleń na budowę, widać wyraźnie, że zmiany liczby ludności wiążą się ze wzrostem liczby wydawanych pozwoleń na budowę. Procesy gospodarcze, związane z rozwojem gospodarczym po wejściu do Unii Europejskiej, wpłynęły jako czynnik stymulujący zmiany demograficzne na terenie gminy. Od kilku ostatnich lat obserwuje się intensyfikację ruchu budowlanego wyrażonego w liczbie wydanych decyzji o warunkach zabudowy, ale głównie dla przebudowy, rozbudowy i nadbudowy budynków mieszkalnych i gospodarczych.

Drugim ważnym parametrem ukazującym dynamikę rozwoju powierzchni użytkowej zabudowy jest wzrost powierzchni użytkowej w budynkach na 1 osobę. W okresie od 2003 roku do 2015 roku przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w gminie wzrosła z 20,3 m² do 23 m². Dane pokazują, że gradient wzrostu powierzchni użytkowej w budynkach na 1 mieszkańca stopniowo rósł za sprawą stopniowego zaspokajania własnych potrzeb mieszkaniowych w nowych budynkach jednorodzinnych o coraz większej powierzchni budynków mieszkalnych (od 76,6 do 83,5 m² na mieszkanie).

Dla potrzeb obliczeń założono, że istnieje progowa wartość powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca, która oscyluje wokół wartości 30 m² (wliczając w to powierzchnię mieszkaniową, usługową i produkcyjną w budynkach). Zastosowany do estymacji trend w przybliżeniu liniowym stopniuje gradient wzrostu powierzchni użytkowej na terenie gminy do poziomu 29 m² powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca w 2045 roku (z obecnych 23 m² powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca). Zasoby mieszkaniowe w gminie są silnie obciążone dużym udziałem zabudowy zagrodowej w skupiskach wiejskich. Są to niewielkie powierzchniowo domy jednorodzinne w starej zabudowie, czasem nawet drewnianej. Średnio w gminie mieszkania mają od 80 do 83 m² powierzchni użytkowej, co przy braku zabudowy wielorodzinnej świadczy raczej o szczupłych zasobach mieszkaniowych.

Na bazie wyżej wymienionych wskaźników dokonano symulacji chłonności terenów dla miejscowości rozwojowych, tj. miejscowości o liczbie ludności powyżej 250 mieszkańców: Działyń, Zbójno, Wielgie, Sitno, Klonowo i Obory, z dodatkowymi wsiami przyległymi, w wyniku której uzyskano zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową dla każdej z miejscowości do 2045 roku. Wynik symulacji przedstawia tabela 7.

Tabela 7: Symulacja maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową budynków do 2045 roku na podstawie predykcji liczby ludności i powierzchni użytkowej budynków.

Sołectwo (na bazie obrębów geodezyjnego, zmodyfikowane)	Powierzchnia miejscowości [ha]	Ludność miejscowości [os.]	Powierzchnia użytkowa budynków w 2014 roku [m ²]	Predykcja liczby ludności w 2045 roku [os.]	Predykcja a powierzchni użytkowej budynków w 2045 roku [m ²]	Prognozowane maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową budynków (całkowite) do 2045 roku [m ²]
Działyń (Rembiocha)	3007	1047	24081	942	28269	5444
Zbójno (Rudusk, Zosin)	1759	1211	27853	1090	32697	6297
Wielgie (Adamki)	1025	612	14076	551	16524	3182
Sitno (Łukaszewo)	2248	559	12857	503	15093	2907
Klonowo (Ciepień)	981	480	11040	432	12960	2496
Obory (Wojnowo)	926	694	15962	625	18738	3609

Rozdzielenie prognozowanego maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową budynków na funkcje zabudowy dokonano na podstawie analizy powierzchni terenów w grupach poszczególnych funkcji: mieszkaniowych i usługowo-produkcyjnych, przewidzianych do zainwestowania we wszystkich obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obowiązujących w województwie kujawsko-pomorskim oraz na podstawie konturów klasyfikacyjnych ewidencji gruntów i budynków gminy. Wskaźniki pogrupowano w tereny funkcjonalne mieszkaniowe i usługowo-produkcyjne. Analiza wykazała, że wśród terenów objętych miejscowymi planami około 55% stanowią tereny o funkcji mieszkaniowej a pozostałe to tereny o funkcji produkcyjnej lub usługowej. Ze względu

na rolniczo-osadniczy charakter gminy szacuje się, że stosunek ten utrzyma się w dłuższej perspektywie, ale ze znacznymi lokalnymi uwarunkowaniami. Na tym etapie dokonano również korekty uzyskanego wyniku w górę o 30% z uwagi na niepewność.

Tabela 8: Prognozowane maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową w podziale na funkcje zabudowy w 2045 roku

Sołectwo (na bazie obrębów geodezyjnych, zmodyfikowane)	Prognozowane maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową budynków całkowite do 2045 [m²]	Prognozowane maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową budynków na cele mieszkaniowe do 2045 (+ 30% niepewności) [m²]	Prognozowane maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową budynków na cele usługowe i produkcyjne do 2045 (+ 30% niepewności) [m²]
Działyń (Rembiocha)	5444	3893	3185
Zbójno (Rudusk, Zosin)	6297	4502	3684
Wielgie (Adamki)	3182	2275	1862
Sitno (Łukaszewo)	2907	2078	1700
Klonowo (Ciepień)	2496	1785	1460
Obory (Wojnowo)	3609	2580	2111

Przetawione w tabeli 8 rezultaty korespondują ze zmianami prognozowanej liczby ludności. Przez cały okres symulacji utrzymywany jest stały stosunek liczby ludności na 1 mieszkanie (3,5 osoby na 1 budynek mieszkalny) oraz kontrolowana jest powierzchnia zabudowy użytkowej w ramach 1 budynku (średnio do 90 m² na budynek do 2045 roku).

Wyniki prognozowanego maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową wskazują wysoką korelację z liczbą ludności w poszczególnych obrębach. Najsilniejsze zapotrzebowanie wystąpi w miejscowościach Zbójno, Działyń i Obory. Poza potencjałem ludnościowym miejscowości te charakteryzują się też tym, że w okolicy wyczerpały się możliwości lokalizowania zabudowy w oparciu o miejscowe plany. Uzyskiwanie decyzji o warunkach zabudowy utrudnia bonitacja gleb – duży udział gleb o wysokiej III klasie bonitacyjnej, tereny leśne lub brak dostępu do dróg publicznych. Mniejsze miejscowości mają niższy stopień maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową, ponieważ ich położenie, zagospodarowanie i funkcja przewodnia są typowo rolne a siedziby ludności nie są silnie skoncentrowane.

Oszacowania chłonności, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy dokonano w sposób analizy przestrzennej, umożliwiającej obliczenie ilości działek możliwych do zabudowy na podstawie sąsiedztwa z istniejącą zabudową. Z analizy wyłączone zostały tereny leśne, tereny rolne wymagające przekształcenia o glebach klas I-III, tereny łąk podmokłych (grunty organiczne) i sadów (jako trwałych elementów gospodarki rolnej). Założono, że nowo wydzielane działki będą miały około 1500 – 2000 m² i będzie można lokalizować na nich 1 budynek. Uwzględniono również istniejące podziały geodezyjne dla działek budowlanych wydzielonych na podstawie decyzji o warunkach zabudowy. Wyniki przekształcono w powierzchnię użytkową zabudowy (na podstawie średniej wielkości budynku), w podziale na funkcje zabudowy (na podstawie stosunku określonego w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego). Na koniec skorygowano uzyskany wynik o 30% w górę. Jest to ilość powierzchni użytkowej możliwej do zabudowy w chwili wykonywania analizy.

Oszacowanie chłonności położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej

zabudowy dokonano w oparciu o ocenę stopnia zainwestowania terenów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w oparciu o zapisy miejscowych planów oraz istniejące, dotychczas zrealizowane budynki. Niestety analiza wykazała że wszystkie trzy plany są w aktualnej sytuacji planistycznej nieprzydatne do bilansowania, ponieważ obejmują tereny zabudowy rekreacyjnej i letniskowej.

W tabeli 8 zamieszczono porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy możliwej do realizacji na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej i obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę.

Z przedstawionej tabeli 9 wynika powierzchnia zabudowy możliwa do zaprojektowania w ramach obszarów rozwojowych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, która jest różnicą prognozowanego maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową budynków całkowitą do 2045 (tabela 8) i sumy chłonności obszarów (tabela 9).

Całkowite zapotrzebowanie na nową powierzchnię zabudowy w gminie w 2045 r. określono na około 16 tys. m² (około 750 nowych domów jednorodzinnych, do daje ruch budowlany na poziomie 20 budynków rocznie przez 30 lat). Oszacowano, że na bazie dotychczas obowiązujących przepisów można zlokalizować budynki o powierzchni około 7,6 tys. m² powierzchni użytkowej. Oznacza to, że istnieje jeszcze w gminie możliwość doprojektowania obszarów rozwojowych na łączną sumę 8,4 tys. m² powierzchni użytkowej mieszkań łącznie.

Tabela 9: Bilans terenów pod zabudowę na podstawie maksymalnego zapotrzebowania oraz chłonności terenów gminy

Gmina	Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej [m² powierzchni użytkowej zabudowy]	Chłonności położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę [m² powierzchni użytkowej zabudowy]	Powierzchnia zabudowy możliwa do zaprojektowania w ramach obszarów rozwojowych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy [m² powierzchni użytkowej zabudowy]
Zbójno	16 286	0	8600
w podziale na miejscowości:			
Działyń (Rembiocha)	1350	0	4094
Zbójno (Rudusk, Zosin)	2700	0	3597
Wielgie (Adamki)	900	0	2282
Sitno (Łukaszewo)	900	0	2007
Klonowo (Ciepień)	900	0	1596
Obory (Wojnowo)	900	0	2709

Z zestawienia wynika, że w ramach nowych terenów rozwojowych można wyznaczyć niemal 8600 m² powierzchni użytkowej mieszkań, tak aby zabezpieczyć potrzeby rozwojowe gminy w zakresie budownictwa mieszkaniowego. Wartość ta daje liczbę około 12 do 30 przeciętnych domów jednorodzinnych na wieś. Jest to wartość ruchu budowlanego w gminie liczonego w nowych budynkach, która generowana jest w około 5 lat.

Analizując uzyskane rezultaty należy zauważyć, że:

- W gminie Zbójno występują niskie wartości chłonności zabudowy, a to oznacza, że możliwości lokalizowania nowej zabudowy są stosunkowo ograniczone. Wiele miejscowości w gminie ma charakter zabudowy zwartej, wzdłuż pojedynczych dróg i ulic i są zestawione w zespołach. Takie zespoły zabudowy nie mają wolnych miejsc do lokalizowania zabudowy w ramach sąsiedztwa. Możliwości lokalizowania zabudowy na podstawie decyzji o warunkach zabudowy również są ograniczone brakiem sąsiedztwa zabudowy na terenach niezainwestowanych lub znacznym rozproszeniem zabudowy na terenach rolnych.
- W przypadku terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego stwierdzić można, że realizują one funkcje związane z zabudową, która nie cieszy się obecnie zainteresowaniem ludności. Plany zostały zabudowane lub nie są realizowane w ogóle. Tym samym statystycznie nie można wskazać ich przydatności do szacowania chłonności terenów zabudowy.
- W odniesieniu do terenów usługowo-produkcyjnych, z obliczeń wynika, że na terenie gminy potrzeba będzie do 2045 roku około 14 tys. m² powierzchni użytkowej budynków. Ponieważ procesy gospodarcze charakteryzują się dużą dynamiką i podatnością na wiele zmiennych, można uznać, że wartość ta dotyczy zespołów zabudowy takich jak: hale, magazyny, wiaty itp. Główne zapotrzebowanie na tereny produkcyjne zgłaszają w gminie zakłady rolne. Są to przedsiębiorstwa z wysokimi wymaganiami, jeśli chodzi o tereny składowania surowców i produktów, toteż wartość ta, w przypadku rozbudowy zakładów, może zostać szybko wykorzystana. W pozostałych przypadkach potrzeby są mniejsze i wiążą się raczej z funkcjonowaniem małych zakładów rzemieślniczych.
- Praktycznie we wszystkich miejscowościach wiejskich tereny o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej przenikają się z terenami rozwojowymi. Budowanie w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy utrudniają dobrej jakości gleby wymagające ochrony. W efekcie jest mała liczba miejsc przy drogach, które z uwagi na słabsze warunki glebowe mogą być wykorzystane na nową zabudowę.
- Największe potrzeby wyznaczania terenów rozwojowych ma Zbójno. W centrum miejscowości praktycznie brakuje miejsc do uzupełnień. Wolne tereny do zabudowy, uwarunkowania środowiskowe i infrastrukturalne, sprawiają, że jest to atrakcyjny kierunek osadniczy w skali gminy.
- Na poszczególne miejscowości: Działyń (Rembiocha), Zbójno (Rudusk, Zosin), Wielgie (Adamki), Sitno (Łukaszewo), Klonowo (Ciepień), Obory (Wojnowo) przypadają niewielkie potrzeby wyznaczania nowych terenów zabudowy, w granicach około kilkunastu, do 30 budynków mieszkaniowych. Liczba ta dotyczy nowej zabudowy na terenach dotychczas niezainwestowanych. Na etapie studium nie uwzględnia się przebudowy, rozbudowy i nadbudowy obiektów w ramach istniejących już terenów zainwestowanych. Analizując dotychczasowe statystyki ruchu budowlanego w gminie można sądzić, że przebudowa i modernizacja zabudowy będzie dominującym kierunkiem rozwoju w najbliższych latach.

7 Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Podstawą prawną ochrony zabytków jest ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. 2003 nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami).

Formami ochrony zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków;
- wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- uznanie za pomnik historii;
- utworzenie parku kulturowego;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Zgodnie z w/w ustawą:

- zabytek – nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

7.1 Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków

Tabela 10. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków (stan na 2020 r.)

Lp.	Miejscowość	Nr działki	Obiekt	Data decyzji	Nr rejestru
1	Działyn	228	Kościół parafialny p.w. Trójcy Św.	19.09.1985	A/708
2	Obory	73	Zespół klasztorny oo. Karmelitów - Kościół p. w. Nawiedzenia NMP - Klasztor	12.11.1970 17.02.1981	A/705 A/706
3	Podolina		Grodzisko	27.09.1965	C/37
4	Ruże		Grodzisko	15.09.1965	C/22
5	Zbójno	34/2 i 36/12	Zespół pałacowo-parkowy: - Pałac - Park - Oficyna - Ogrodzenie - Spichlerz dworski	17.09.1985 03.01.2007	A/1000 A/1263

Źródło: WUOZ W Toruniu

7.2 Zabytki nieruchome nie wpisane do rejestru zabytków ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Tabela 11. Zabytki nieruchome nie wpisane do rejestru zabytków ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Lp.	Miejscowość	Nr działki	Obiekt	Datowanie
1	Adamki	132/15	Obora	ok. 4 ćw. XIX w.
2	Ciepień	54/1	Dom	1929 r.
3	Ciepień	96/1	Dom	pocz. XIX w.
4	Ciepień	96/1	Budynek gospodarczy	1935 r.
5	Ciepień	95 i 96/1	Owczarnia	i poł. XVIII w.
6	Ciepień	92	Dom	1936 r.
7	Ciepień	32/2	Dom	1928 r.
8	Działyń	68/4	Kapliczka	1903 r.
9	Rembiocha	133	Ogrodzenie cmentarza	pocz. XX w.
10	Działyń	228	Ogrodzenie kościoła	3 ćw. XIX w.
11	Działyń	152	Plebania	1925 r.
12	Działyń	221/1	Szkoła	pocz. XX w.
13	Działyń	126	Dom	pocz. XX w.
14	Klonowo	99/1	Kapliczka	1915 r.
15	Klonowo	6/1	Ogrodzenie folwarku	1927 r.
16	Klonowo	6/1	Spichlerz	ok. k. XIX w.
17	Klonowo	6/1	Dwór	k. XIX w.
18	Obory	10	Kapliczka	1929 r.
19	Obory	194	Kapliczka	1888 r.
20	Obory	10	Chata ruina – rozebrany	ok. 2 ćw. XIX w.
21	Obory	89	Szkoła	ok. pocz. XX w.
22	Obory	73	Brama klasztorna	ok. poł. XVIII w.
23	Obory	79	Ogrodzenie cmentarza w zespole klasztornym Karmelitów	1 ćw. XIX w.
24	Obory	79	Brama ogrodu kościoła i klasztoru w zespole klasztornym Karmelitów	1756 r.
25	Obory	79	Kaplica w ciągu ogrodu klasztoru i kościoła w zespole klasztornym Karmelitów	k. XVIII w.
26	Obory	79	Szkoła w zespole klasztornym Karmelitów	lata 1920 r. - 1939 r.
27	Obory	79	Źródełko św. Eliasza w zespole klasztornym Karmelitów	XVII w.
28	Obory	79	Katakumby w zespole klasztornym Karmelitów	poł. XVII w.
29	Obory	79	Kaplica św. Krzyża w zespole Klasztornym Karmelitów	1686 r.
30	Obory	79	Kaplica grobowa Borzewskich p.w. św. Antoniego w zespole klasztornym Karmelitów	1863 r.
31	Ruże	293/1	Figura przydrożna	1905 r.
32	Ruże	317	Kościół p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła	1928 r. - 1938 r.
33	Ruże	317	Krzyż z fragmentem ogrodu	1907 r.
34	Ruże	317	Ogrodzenie kościoła	1946 r.
35	Ruże	322	Ogrodzenie cmentarza	lata 20 -te XX w.
36	Ruże	318	Plebania	ok. 1880 r.
37	Ruże	305/1	Dom	pocz. XX w.
38	Ruże	62	Mleczarnia	ok. pocz. XX w.
39	Ruże	338	Młyn wodny	1 ćw. XX w.
40	Sitno	93/3	Kapliczka	1903 r.
41	Sitno	67	Dom	1943 r.
42	Sitno	405/5	Dom	1925 r.
43	Sitno		Park dworski	druga poł. XIX w.
43	Wielgie	45	Kapliczka	pocz. XX w.
44	Wielgie	160/1	Kapliczka	1899 r.
45	Wielgie	162	Spichlerz	ok. 3 ćw. XIX w.
46	Wielgie	162	Pałac	4 ćw. XIX w.

47	Zbójno	292/1	Chata	ok. 4 ćw.XIX w.
48	Zbójno	36/1	Kuźnia	ok. k. XIX w.
49	Zbójno	143/1	Kapliczka przydrożna	1899

Źródło: WUOZ W Toruniu

Tabela 12. Zabytki cmentarne ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków (stan na 2018r.)

L.p.	Miejscowość	Nr działki	Obiekt	Datowanie	Powierzchnia (ha)
1	Działyń	668	Cmentarz parafialny	4 ćw. XIX w.	1,00
2	Działyń	133	Cmentarz parafialny	pocz. XX w.	5,50
3	Działyń	228	Cmentarz przykościelny	k. XVIII w.	0,35
4	Obory	84/2÷3, 85,86,87/1	Cmentarz parafialny	1 ćw. XIX w.	1,40
5	Obory	79	Cmentarz katolicki Kalwaria	1 poł. XIX w.	0,20
6	Ruże	322	Cmentarz parafialny	XIX w. / XX w.	1,10
7	Zbójenko	128	Cmentarz ewangelicki	pocz. XX w.	0,25

Źródło: WUOZ W Toruniu

Tabela 13. Parki ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków (stan na 2018r.)

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie
1	Klonowo	dworski	pocz. XIX
2	Obory	klasztorny	XVIII-XIX
3	Sitno	dworski	2 poł. XIX
4	Wielgie	dworski	k. XIX

Źródło: WUOZ W Toruniu

Tabela 14. Układy przestrzenne zespołów zabytkowych ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków (stan na 2018r.)

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie
1	Zbójno	Układ przestrzenny zespołu podworskiego	ok. 2 poł. XIX w.
2	Klonowo	Układ przestrzenny zespołu podworskiego z podwórzem gospodarczym	pocz. XIX w.
3	Obory	Układ przestrzenny klasztoru Karmelitów	
4	Wielgie	Układ przestrzenny zespołu podworskiego z podwórzem gospodarczym	1 ćw. XIX w.

Źródło: WUOZ W Toruniu

Tabela 15. Nieruchome zabytki archeologiczne ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków (stan na 2018 r.)

Miejscowość	Obronne	Osadnicze	Sepulkralne	Inne	Razem
-------------	---------	-----------	-------------	------	-------

	Grodzisko	Osada podgrodowa	Osada	Ślad osadniczy	Punkt osadniczy	Cmentarzyska		
Ciepień	1		11		38	1	1	52
Działyń			13	3	50			66
Klonowo			8		33			41
Wielgie			22		43			65
Sitno			15		70		11	96
Rudusk			2		16			18
Obory	1		4		26	3		34
Wojnowo			16		30	1	1	48
Podolina	1	2	1		6			10
Ruże	1	1	7		23		8	40
Zbójno					16			16
Zbójenko			2		9			11
Łukaszewo			8		47			55
Zosin					3			3
Rudusk					1			1
Rembiocha			13	26			2	41
Poddulsk			2		11			13
Imbirkowo					3			3
RAZEM								613

Źródło: Źródło: WUOZ W Toruniu

7.3 Rys historyczny

Gmina Zbójno położona jest na historycznej Ziemi Dobrzyńskiej. Ukształtowanie terenu i różnorodność geologiczna obszaru gminy od najdawniejszych czasów wymuszały lokację osad, a bogactwo zasobów naturalnych użytkowanie ziemi, a zmieniające się na przestrzeni wieków czynniki polityczne, kulturowe i narodowościowe wpłynęły na obecny obraz gminy. Dzisiaj obszar ten charakteryzuje się zróżnicowanym stopniem antropogenicznego przeobrażenia rzeźby terenu, z niewielkim udziałem szaty leśnej i o typowo rolniczym charakterze.

Granice Ziemi Dobrzyńskiej wyznaczają rzeki Wisła, Drwęca i Skrwa. Kraina ta do początku XII wieku na całej swojej przestrzeni stanowiła zwarty obszar leśny, poprzecinany dolinami rzek i jezior. Pierwsze osady na tej ziemi zaczęły lokować się w dolinach rzek. Ziemia dobrzyńska za panowania pierwszych Piastów weszła w skład mazowieckiej prowincji ze stolicą w Płocku i lokalnymi grodami książęcymi. Na początku XIII w. sprowadzono na te ziemie Braci Dobrzyńskich i Krzyżaków. Liczne spory z zakonami zakończyły się zawarciem pokoju w Toruniu w 1466 r., i wówczas Ziemia Dobrzyńska wcielona została do Korony. Pierwsze prawa miejskie na tym terenie otrzymał w 1239 r. Dobrzyń n/Wisłą. Kolejno prawa miejskie otrzymały w XIV w. Górzno, Lipno i Rypin , w XV w. Bobrowniki, Nieszawa i Skępe oraz w XVIII w. Dobrzyń n/Wisłą i Kikół. Na terenie ziemi dobrzyńskiej dominowała własność szlachecka, a głównym zajęciem ludzi tu żyjących było rolnictwo, przy dużym rozdrobnieniu gospodarstw. Ukształtowane na przestrzeni XIV i XV wieku terytorium tych ziem w niezmiennym kształcie przetrwało do pierwszego rozbioru Polski. Rozwój gospodarczy tych ziem przerwał w drugiej połowie XVII w. Potop szwedzki oraz liczne epidemie. W okresie zaborów ziemia dobrzyńska była zarówno pod zaborem pruskim jak i rosyjskim. Od 1918 r. ziemia dobrzyńska jest częścią Polski. Obecnie gmina Zbójno wchodząca w skład ziemi dobrzyńskiej administracyjnie przynależy do powiatu golubsko-dobrzyńskiego.

Dane historyczne¹:

Adamki – wieś w powiecie rypińskim, gm. Sokołowo, parafia Działyń, 7 domów, 113 mieszkańców i 346 mórg (*Tom XV, cz. 1, str. 8*);

Ciechanówek – wieś w powiecie lipnowskim, gmina Mazowsze, parafia Działyń, ma 8 domów, 65 mieszkańców i 240 mórg (*Tom XV, cz. 1, str. 336¹*);

Ciepień (1564r. *Czypien ex Rus*) - wieś w powiecie lipnowskim, w 1564 r. miała kościół parafialny i płaciła od 9 kmieci, 5 zagród, a właścicielami byli tu Czapińscy. W skład parafii wchodziło Zbójno (*Tom XV, cz. 2, str. 734*);

Działyń (dawniej Działyń, w dokumentach Dzetino) - wieś w powiecie lipnowskim wymieniana w dokumentach z XIII w. W 1569 r. właścicielem był Paweł Działyński kasztelan słoński. Wieś liczy 4 zagrody i 39 kmieci na łanach, we wsi jest kuźnia, młyn, karczma (*Tom XV cz. 1 str.461*);

Imbirkowo (lub Imbierkowo) - wieś włościańska, powiat rypiński, gmina Sokołowo, parafia Ruże, 4 domy, 60 mieszkańców, 143 morgi obszaru i 4 morgi nieużytków (*Tom XI, str. 37*);

Kazimierzewo – wieś w powiecie rypińskim, gmina Sokołowo, parafia Ruże, ma 5 domów, 77 mieszkańców, 234 mórg gruntu, 7 mórg nieużytków (*Tom III, str. 935*);

Łukaszewo – wieś włościańska nad rzeką Ruziec, w powiecie rypińskim, gmina Sokołowo, parafia Ruże, ma 35 domów, 278 mieszkańców, 737 mórg gruntu, 37 nieużytków. Ze wsią łączy się kolonia Imbirkowo (w 1827 r. wieś miała 25 domów i 163 mieszkańców) (*Tom V, str. 810*);

Obory (1250 r. Obora) – wieś w powiecie lipnowskim, wspomniana w dokumentach z 1250 r. wśród włości kościoła wrocławskiego. W 1564 r. właścicielem był dziedzic Lochocki. We wsi jest młyn (*Tom XV, cz. 2, str. 397-398¹*);

Podolina (al. *Podolino*) – wieś i folwark w powiecie rypińskim, gmina Sokołowo, parafia Działyń, ma 4 domy i 50 mieszkańców. Folwark należy do dóbr Zbójno (w 1872 r. folwark oddzielono od dóbr Kawno (*Tom VIII, str. 460*);

Rembiocha – wieś i folwark w powiecie lipnowskim, gmina Mazowsze, parafia Działyń, ma 7 domów i 74 mieszkańców. Folwark należy do dóbr Działyń (*Tom IX, str. 610*);

Rembiesznicza (al. *Rembiosznica, dawniej Czosnówek*) – wieś w powiecie lipnowskim, gm. Mazowsze, parafia Działyń, ma 3 domy, 27 mieszkańców i 100 mórg obszaru (*Tom IX, str. 609*);

Rochal – osada młyńska w powiecie rypińskim, gmina Sokołowo, parafia Ruże, ma 1 dom, 9 mieszkańców i 32 morgi (*Tom IX, str. 647*);

Rudusk - wieś w powiecie rypińskim, gmina Sokołowo, parafia Ruże, ma 9 domów i 82 mieszkańców, 262 mórg (w 1827 r. 5 domów i 61 mieszkańców). Folwark należy do dóbr Zbójno. Wieś Ruże stanowiła jedną całość ze wsią Kaźmirzewo (*Tom IX, str. 946*);

Ruże – wieś w powiecie lipnowskim. Z obszaru parafii Ruże wydzielono przed 1564 r. parafię Cziepień (Czepień) (*Tom XV, cz. 2, str. 563*);

Sitno – wieś i folwark nad jeziorem i rzeką Ruziec, powiat lipnowski, gm. Nowogród, parafia Działyń, ma 17 domów, 204 mieszkańców, młyn wodny i karczmę (*Tom X, str. 628*);

Wielgie – wieś i folwark w powiecie lipnowskim, gm. Czarne, par. Wielgie, posiada kościół parafialny drewniany, dom modlitwy ewangelicki, szkołę ewangelicką, wiatrak, 32 domy i 158 mieszkańców (*Tom XIII, str. 316*);

¹ Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych Krajów Słowiańskich, Warszawa 1880 r. (Tom III, V, VIII, IX, X, XI, XIII, XIV, XV)

Wojnowo – wieś i folwark nad jeziorem zwanym Jeziorko, w powiecie rypińskim, gmina Sokołowo, parafia Ruże, ma 14 domów i 170 mieszkańców (w 1827 r. było 21 domów i 183 mieszkańców). W 1347 r. właścicielem był Floryan de Woynowo, w 1434 r. znany jest Nicolaus de W. W 1564 r. we wsi był młyn i karczma, a właścicielem Zębowski, później Mikołaj Trzeciński i Albert Wojnowski. Od roku 1789 własność Ostrowskich (*Tom XIII, str. 757*);

Zbójenka - wieś w powiecie rypińskim, gmina Sokołowo, parafia Ruże, ma szkołę ewangelicką, 8 domów, 58 mieszkańców, 255 mórg (w 1827 r. było 7 domów i 52 mieszkańców) (*Tom XIV, str. 523*), w XVIII w. osadników olęderskich do Zbójenka sprowadzili Zboińscy, właściciele majątku Zbójno;

Zbójno – wieś, folwark i dobra nad jeziorem Zbójno i rzeką Ruziec, powiat rypiński, gmina Sokołowo, parafia Ruże. We wsi jest kaplica, szkoła początkowa, urząd pocztowy, urząd gminy, młyn wodny, tartak, cegielnia, karczma, kuźnia, sklep z różnymi produktami, pałac wśród pięknego parku, staranne gospodarstwo folwarczne, drogi sadzone drzewami owocowymi, 30 domów, 406 mieszkańców (w 1827r. było 25 domów i 152 mieszkańców) (*Tom XIV, str. 524*);

Zosin – wieś w powiecie rypińskim, gmina Sokołowo, parafia Działyn, ma 8 domów, 84 mieszkańców i 238 mórg (*Tom XIV, str. 662*).

Założenia dworsko – parkowe

Podstawowymi przyczynami wpływającymi w bezpośredni sposób na postępujące niszczenie założeń dworsko-parkowych jest wprowadzenie podziałów własnościowych i funkcjonalnych, wprowadzenie współczesnych w formie obiektów kubaturowych oraz przekształcanie kompozycji przestrzennej parków. Wskazane jest przywrócenie spójności założeń i prowadzenie prac rewaloryzacyjnych dla zespołu pałacowo-parkowego w Zbójnie i zespołu dworsko-parkowego w Wielgiem oraz przeprowadzenie prac remontowo – konserwatorskich w pałacu w Zbójnie.

Pałac w Zbójnie

źródło: <https://www.zbojno.pl/511,zespol-p-p>

Architektura sakralna

Występujące na terenie gminy założenia kościelne w Działaniu i we wsi Ruże oraz założenie klasztorne oo. Karmelitów w Oborach utrzymywane są w dobrym stanie pełniąc funkcje zgodnie ze swym przeznaczeniem.

Kościół w Działyniu

źródło: <https://www.zbojno.pl/436,promocja-i-zabytki>

Założenie klasztorne oo. Karmelitów w Oborach

źródło: <https://www.zbojno.pl/510,klasztor>

Cmentarze

Na terenie gminy cmentarze zlokalizowane są w następujących miejscowościach: Ciepieniu, Działyniu (dwa i jeden przykościelny nieczynny z k. XVIII w.), Rużu, Oborach (dwa i jeden ewangelicki nieczynny z 2 poł. XVIII w./ dz.28/2) oraz w Zbójniku (ewangelicki nieczynny z pocz. XX w./dz. 128). Stan zachowania cmentarzy jest zróżnicowany, od stanu dobrego na większości cmentarzy do wymagających działań porządkowych na cmentarzu rzymskokatolickim w Działyniu z pocz. XX w. (w niewielkiej części zajęty przez nagrobki, pozostały obszar jest mocno zaniedbany, brak założonego układu kompozycyjnego) oraz utrzymania zachowanych fragmentarycznie nieczynnych cmentarzy ewangelickich w Zbójniku oraz w Oborach.

obiekt: Cmentarz ewangelicki/nieczynny

lokalizacja: Obory/dz.28/2	
 Źródło: http://lapidaria.wikidot.com/cmentarz-ewangelicki-obory-gm-zbojno	 Źródło: http://lapidaria.wikidot.com/cmentarz-ewangelicki-obory-gm-zbojno
obiekt: Cmentarz ewangelicki/nieczynny	
lokalizacja: Zbójenko/ dz. 128	
 Źródło: http://lapidaria.wikidot.com/cmentarz-ewangelicki-zbojenko	 Źródło: http://lapidaria.wikidot.com/cmentarz-ewangelicki-zbojenko

Obiekty użyteczności publicznej

Na terenie gminy Zbójno w XIX w.² oraz na początku XX w. istniały takie obiekty użyteczności publicznej jak: urząd gminy, urząd pocztowy (stacja pocztowa w Zbójnie utworzona została w pierwszej połowie XIX w. przy jedynym na ziemi dobrzyńskiej pocztowym trakcie głównym, wiodącym z Płocka przez Dobrzyń nad Wisłą i Lipno do komory granicznej z Prusami w Dobrzyniu nad Drwęcą (obecnie Golub-Dobrzyń), szkoły, karczmy i obiekty handlowe. Do dnia dzisiejszego zachowały się jedynie pojedyncze obiekty, które wpisane zostały do ewidencji zabytków, a należą do nich szkoły w Działyniu i Oborach z pocz. XX w. Budynek dawnej szkoły z 1917 roku w Oborach jest zdewastowany, wymagający pilnego zabezpieczenia i remontu.

Zabudowa mieszkalna

Na terenie gminy zachowały się pochodzące z XIX i XX w. pojedyncze przykłady zabudowy mieszkalnej takie jak domy w Ciepieniu, Działyniu, Klonowie (budynek mieszkalny/dwór), Rużu, Sitnie, chaty w Oborach i Zbójnie oraz plebanie w Działyniu i Rużu. Istniejące na terenie gminy przykłady dawnego budownictwa drewnianego na przestrzeni ostatnich lat uległy znacznym zmianom spowodowanym remontami z zastosowaniem współczesnych materiałów budowlanych. Dawne strzechy zastąpiono papą lub eternitem, zredukowano detal architektoniczny, wprowadzono współczesne powłoki malarskie lub tynki. Niektóre budynki uległy dekapitalizacji i zostały rozebrane a w ich miejsce wybudowano nowe o współczesnych formach architektonicznych. Jedynym przykładem stosunkowo dobrze zachowanego budynku drewnianego mieszkalnego jest dom nr 12 z 1 ćw. XIX w. we wsi Ruże.

Obiekty techniki i kultury materialnej

Na terenie gminy Zbójno istniały na przełomie XIX i XX w. takie obiekty techniki i kultury materialnej jak: młyny, cegielnie, kuźnie, młeczarnia, tartak oraz wiatrak. Większość z tych obiektów nie zachowała się. W Kiełbaku pozostały po młynie jedynie ruiny. Zachował się natomiast młyn wodny obecnie elektryczny we wsi Ruże. Młyn jest obiektem czynnym o zachowanej dawnej formie

² Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych Krajów Słowiańskich, Warszawa 1880 r.

architektonicznej wymaga jednak podjęcia działań konserwatorskich w obrębie elewacji budynku, przepustów i bezpośredniego otoczenia młyna.

Ponadto na terenie gminy zachowały się również mleczarnia w Rużu i kuźnia w Zbójnie oraz obiekty zabudowy gospodarczej obora w Adamkach, budynek gospodarczy i owczarnia w Ciepieniu oraz spichlerze w Klonowie i Wielgiem.

Mała architektura

Występujące na terenie gminy historyczne kapliczki, figury i krzyże przydrożne są ciekawe w formie, czasami w sposób szczególnie wyróżniają się na terenie gminy jak na przykład figura Matki Boskiej Anielskiej z 1905 roku w Rużu. Większość występujących na omawianym obszarze kapliczek, figur i krzyży zachowana jest w dobrym stanie. Istotnym problemem jest natomiast podejmowanie remontów nie respektujących wymogów konserwatorskich. Przykładem takiego działania jest odrestaurowanie figury Matki Boskiej z 1899 roku w Wielgiem, gdzie staranne obłożenie postumentu współczesną terakotą dowodzi lokalnej dbałości o ten obiekt, jednak w sposób trwały zniekształciło jego formę.

Poza kapliczkami, figurami i krzyżami przydrożnymi ujętymi w gminnej ewidencji zabytków na terenie gminy znajdują się liczne przykłady tego rodzaju małej architektury, które również należałoby objąć działaniami ochronnymi.

Tabela 16. Kapliczki, figury i krzyże gm. Zbójno nie ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

rodzaj: krzyż	rodzaj: kapliczka
lokalizacja: Adamki/dz. 111/1	lokalizacja: Adamki/dz. nr 48
opis: z figurką w drewnianym wygrozdzeniu	opis: murowana w metalowym ogrodzeniu
	
Źródło: https://www.google.pl/maps/sierpień 2012	Źródło: https://www.google.pl/maps/sierpień 2012
rodzaj: kapliczka	rodzaj: krzyż
lokalizacja: Frankowo/dz. 26	lokalizacja: Klonowo/dz. 63
opis: murowana w metalowym ogrodzeniu	opis: metalowy, wygrozdzenie drewniane
	
Źródło: https://www.google.pl/maps/sierpień 2012	Źródło: https://www.google.pl/maps/sierpień 2012
rodzaj: kapliczka	
lokalizacja: Łukaszewo-Imbirkowo, dz. nr 130 (przy drodze powiatowej 2135C)	
opis: murowana w metalowym ogrodzeniu	
	
Źródło: https://www.google.pl/maps/sierpień 2012	
rodzaj: krzyż	

lokalizacja: Nowy Działyń/dz. 240/4	
opis: metalowy w metalowym ogrodzeniu	
	
Źródło: https://www.google.pl/maps/sierpień 2012	

rodzaj: krzyż	rodzaj: krzyż
lokalizacja: Obory/dz. 90	lokalizacja: Rembiesznica/dz. 168/2
opis: metalowy w metalowym ogrodzeniu	opis: metalowy na murowanej podbudowie w metalowym ogrodzeniu
	
Źródło: https://www.google.pl/maps/sierpień 2012	Źródło: https://www.google.pl/maps/sierpień 2012

rodzaj: krzyż	rodzaj: krzyż
lokalizacja: Rembiocha/dz. 212/3	lokalizacja: Ruże, dz. nr 305/3 (przy skrzyżowaniu dróg gminnej 110505C i powiatowej 2130C)
opis: metalowy w metalowym ogrodzeniu	opis: metalowy w metalowym ogrodzeniu
	
Źródło: https://www.google.pl/maps/sierpień 2012	Źródło: https://www.google.pl/maps/sierpień 2012

rodzaj: kapliczka	
lokalizacja: Ruże, dz. nr 35/1 (przy drodze powiatowej 2130C)	
opis: murowana w drewnianym ogrodzeniu	
	
Źródło: https://www.google.pl/maps/sierpień 2012	

rodzaj: dwie figurki	rodzaj: krzyż
lokalizacja: Ruże (przy kościele)/dz. 317	lokalizacja: Wielgie/dz. 94
opis: murowane z napisami: „O Matko bez grzechu poczęta mój się za nami z 1919r.” oraz „Serce Jezusa zmiłuj się nad nami Wotum parafii Ruże na Tysiąclecie Chrztu Polski z 1996r.”	opis: metalowy

 Źródło: https://www.google.pl/maps/sierpień 2012	 Źródło: https://www.google.pl/maps/sierpień 2012
--	---

rodzaj: krzyż	rodzaj: krzyż
lokalizacja: Wojnowo, dz. nr 15 (przy drodze gminnej 110523C)	lokalizacja: Wojnowo, dz. nr 161/4 (przy skrzyżowaniu dróg wojewódzkiej DW556)
opis: metalowy na murowanej podbudowie w metalowym ogrodzeniu	opis: metalowy w metalowym ogrodzeniu
 Źródło: https://www.google.pl/maps/sierpień 2012	 Źródło: https://www.google.pl/maps/sierpień 2012

Zieleń

Zachowane założenia zieleni na terenie gminy Zbójno to parki podworskie zakładane w XIX w. w Klonowie, Sitnie, Wielgim i Zbójnie oraz park przy klasztorze w Oborach pochodzący z przełomu XVIII/XIX w. Wszystkie one w mniejszym lub większym stopniu uległy degradacji spowodowanej naturalnymi czynnikami bądź brakiem systematycznej pielęgnacji oraz przekształceniami kompozycyjnymi i w związku z tym wymagają podjęcia działań rewaloryzacyjnych.

Dopełnienie krajobrazu kulturowego gminy Zbójno stanowią zadrzewienia przydrożne zakładane w okresie powstawania założeń dworskich. Czytelne na zachowanych mapach z początku XX w. wzdłuż dróg Działyń-Rembiocha, Działyń-Macikowo, Działyń-Wielgie, Zbójno-Wielgie, Zbójno-Wojnowo, Zbójno-Sitno, Wielgie-Przystań, Wielgie-Klonowo, Klonowo-Adamki. Dzisiaj zachowane w różnym stopniu na takich odcinkach jak: Klonowo-Wielgie (aleja dębowa), Klonowo-Adamki (aleja jesionowa), Wielgie-Zbójno (aleja kasztanowców), Wielgie-Działyń (aleja klonowa) oraz fragmentarycznie wzdłuż różnych dróg na terenie całej gminy takich gatunków jak lipa, jesion, kasztanowiec, klon. Rzadkie i tym bardziej cenne w krajobrazie kulturowym są zachowane cięte niegdyś wierzby w rejonie Ciepienia i Zosina.

7.4 Dobra kultury współczesnej

Na terenie gminy Zbójno nie wyznacza się obiektów będących dobrami kultury współczesnej w rozumieniu Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz.U.2003.80.717 z późniejszymi zmianami).

7.5 Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określone przez audyt granice krajobrazów priorytetowych

Na etapie sporządzania niniejszego dokumentu, dla obszaru województwa kujawsko-pomorskiego nie został opracowany audyt krajobrazowy i w związku z powyższym nie można przenieść jego ustaleń do przygotowywanego studium.

8 Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia

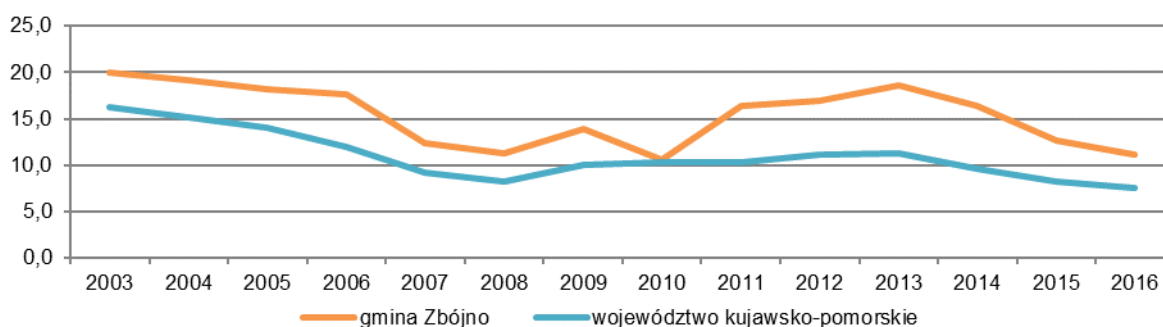
8.1 Bezrobocie

Gmina Zbójno jest gminą typowo rolniczą. W 16 sołectwach na obszarze 8,4 tys. ha zamieszkują producenci płodów rolnych, a grunty rolne są własnością indywidualną. Produkcja rolnicza obejmuje głównie zboże, mięso, buraki cukrowe i mleko. W gminie nie ma zakładów przemysłowych, natomiast wysokie wskaźniki produkcyjne sprzyjają rozwijaniu zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego. Wg danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku 46,1 % ludności utrzymywało się z rolnictwa. Osób podejmujących pracę poza rolnictwem, najemną było wówczas 496 co stanowiło 27,7% badanych. Niewielka ilość osób deklarowała prace na własny rachunek lub z najmu (44 osoby). Pozostała grupa (23,8%) to ludność posiadająca niezarobkowe źródło utrzymania typu emerytura, renta lub inne.

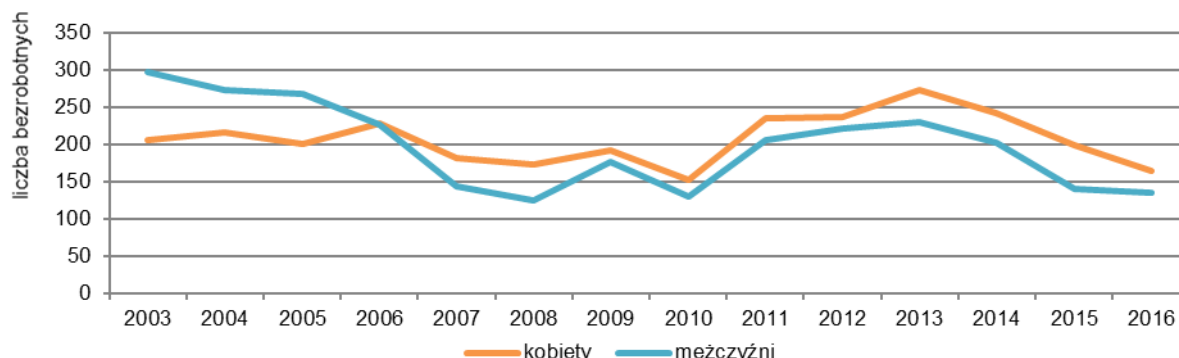
Tabela 17: Udział bezrobotnych w gminie Zbójno, powiecie golubsko-dobrzyńskim oraz województwie kujawsko-pomorskim w latach 2003-2016

		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
liczba bezrobotnych	ogółem	503	490	470	455	326	298	369	282	441	458	505	445	340	300
	mężczyźni	297	274	269	226	144	124	177	130	206	221	231	203	141	136
	kobiety	206	216	201	229	182	174	192	152	235	237	274	242	199	164
udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	gmina	20,0	19,2	18,2	17,6	12,4	11,3	13,8	10,6	16,4	17,0	18,6	16,4	12,6	11,2
	powiat	19,2	17,6	17,4	14,2	10,6	9,2	11,6	12,3	13,1	14,0	14,8	12,8	10,7	8,8
	woj. kuj-pom	16,2	15,1	14,1	12,0	9,2	8,2	10,0	10,3	10,3	11,1	11,3	9,6	8,2	7,6

W gminie Zbójno w roku 2016 zarejestrowano 300 bezrobotnych, w tym 136 mężczyzn i 164 kobiety. Stopa bezrobocia liczona stosunkiem bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym wyniosła 11,2 %. Wartość stopy bezrobocia dla powiatu golubsko-dobrzyńskiego jest wyższa i w roku 2016 wynosiła 13,9%. W porównaniu do województwa kujawsko-pomorskiego, gmina Zbójno cechuje się znacznie wyższą stopą bezrobocia w całym badanym okresie. Wysoką wartość stopy bezrobocia na poziomie 20% zarejestrowano w 2003 roku. Od roku 2014 liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie powoli maleje. W latach 2003-2005 wśród zarejestrowanych bezrobotnych było więcej mężczyzn, od roku 2006 to kobiety częściej pozostają bez zatrudnienia.

Rysunek 16: Udział bezrobotnych gminy Zbójno i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2003-2016 (źródło: dane GUS)

Rysunek 17: Udział bezrobotnych kobiet i mężczyzn w gminie Zbójno w latach 2003-2016
(źródło: dane GUS)

8.2 Mieszkalnictwo

Według danych z 2015 roku na terenie gminy Zbójno znajduje się 1198 budynków mieszkalnych. Od roku 2003 ilość mieszkań wzrosła o 12. Średnia wielkość mieszkania wynosi 83,3 m² natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę to 22,8m². W porównaniu do powiatu i do województwa w gminie Zbójno są stosunkowo duże mieszkania. Średnia liczba osób przypadających na 1 izbę wynosi 0,92 natomiast liczba izb w mieszkaniu wynosi niecałe 4. Ten wskaźnik jest bardzo zbliżony w powiecie i nieco niższy (3,77) dla województwa. Średnio na 1000 mieszkańców gminy przypada 273,5 mieszkania. Jest to wartość o 37,8 niższa w porównaniu do powiatu oraz aż o 77,7 niższa w odniesieniu do województwa.

Tabela 18: Zasoby mieszkaniowe w gminie Zbójno, powiecie golubsko-dobrzyńskim i w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2003-2015 (źródło: dane GUS)

		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
liczba mieszkań	gmina Zbójno	186	186	193	199	200	208	211	165	170	174	181	185	198
liczba izb	gmina Zbójno	405	407	445	477	482	529	550	578	605	625	669	689	759
przeciętna pow. użytkowa 1 mieszkania	gmina Zbójno	76,6	76,7	76,8	77,0	77,0	77,4	77,6	82,1	82,3	82,4	82,7	82,8	83,3
	powiat golubsko-dobrzyński	72,7	72,9	73,1	73,4	73,5	74,0	74,1	78,0	78,2	78,5	78,9	79,1	79,4
	woj. kuj-pom	65,2	65,4	65,6	65,8	66,0	66,4	66,7	68,4	68,7	68,9	69,2	69,4	69,6
mieszkania na 1000 mieszkańców w	gmina Zbójno	262,7	262,6	263,6	266,9	266,5	268,6	269,5	262,6	263,2	262,6	264,8	268,3	273,5
	powiat golubsko-dobrzyński	287,3	288,2	290,0	292,1	293,0	295,0	297,7	298,4	301,4	303,7	305,7	308,3	311,3
	woj. kuj-pom	320,5	322,4	324,0	326,4	328,4	331,8	334,8	335,4	338,2	341,2	344,6	347,7	351,2
przeciętna	gmina	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9

liczba izb w 1 mieszkaniu	Zbójno	1	2	3	3	4	5	6	3	4	4	5	6	7
powiat golubsko- dobrzyński	3,7 1	3,7 2	3,7 2	3,7 3	3,7 4	3,7 5	3,7 5	3,7 5	3,9 3	3,9 4	3,9 5	3,9 6	3,9 7	3,9 7
woj. kuj- pom	3,6 3	3,6 3	3,6 4	3,6 4	3,6 5	3,6 6	3,6 6	3,6 6	3,7 4	3,7 5	3,7 5	3,7 6	3,7 6	3,7 7

Nie wszystkie mieszkania w gminie są w pełni wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne (Tab.19.). Łazienka znajduje się w ok. 80% mieszkań a 83,6% mieszkań jest wyposażone w ustęp spłukiwany. Największy wzrost mieszkań wyposażonych w łazienkę zanotowano w 2010 roku, kiedy to ilość łazienek wzrosła o 98. Centralne ogrzewanie posiada 71,5% budynków mieszkalnych. 90,5% ludności posiada dostęp do wodociągu, zużycie wody na 1 mieszkańca wynosi 46,8 m³ i z roku na rok systematycznie rośnie. Z kanalizacji korzysta 25,1% mieszkańców. Gmina Zbójno nie posiada czynnej sieci gazowej.

Tabela 19: Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne w gminie Zbójno w latach 2003-2015
(źródło: dane GUS)

	200 3	200 4	200 5	200 6	200 7	200 8	200 9	201 0	201 1	201 2	201 3	201 4	201 5
wodociąg	1 006	1 006	1 013	1 019	1 020	1 028	1 031	1 050	1 055	1 059	1 066	1 070	1 083
łazienka	786	786	793	799	800	808	811	909	914	918	925	929	942
ustęp spłukiwany	772	772	779	785	786	794	805	969	974	978	985	989	1 002
centralne ogrzewanie	756	757	764	770	771	779	782	823	828	832	839	843	856
gaz sieciowy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

8.3 Infrastruktura społeczna

Obiektami infrastruktury społecznej są obiekty: oświaty i wychowania, służby zdrowia, kultury, a także placówki wyznaniowe. Na terenie Gminy Zbójno znajdują się 2 szkoły podstawowe: w Rużu i w Klonowie oraz 2 zespoły szkół: w Działyniu i w Zbójnie. W Zbójnie i w Działyniu działają Publiczne Przedszkola. Mieszkańcy mają dostęp do Gminnej Biblioteki Publicznej, a także do oddziału pocztowego. W Zbójnie znajduje się Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Z Ośrodków Zdrowia można skorzystać w Zbójnie i w Działyniu. Na terenie gminy funkcjonują również dwie apteki w Zbójnie i w Działyniu. W Wielgim znajduje się również Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym w wieku od 7 do 24 roku życia.

Msze odprawiane są z kaplicy w Zbójnie, w kościołach w Działyniu, Rużu i Ciepieniu oraz w klasztorze w Oborach. Mieszkańcy mogą korzystać również z wiejskich świetlic zlokalizowanych w: Rembiosze, Działyniu, Rużu, Oborach, Klonowie i Sitnie. Gmina zapewnia mieszkańcom miejsca rekreacji i wypoczynku zlokalizowane w: Zbójnie „Zbójnicki zakątek”, Wojnowie, Oborach i Rembiosze. Większe zespoły obiektów sportowych zlokalizowane są w Działyniu, Zbójnie i Rużu. Na terenie gminy działa obecnie 11 stowarzyszeń i dwa Kluby Seniora.

9 *Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia*

Na terenie gminy Zbójno ludność i jej mienie zabezpieczają:

- Komenda Powiatowa Policji W Golubiu-Dobrzyniu - Rewir Dzielnicowych Zbójno
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Golubiu-Dobrzyniu
- Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej oraz ZOZ w Zbójnie,
- Państwowa Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna,
- Inspekcja Weterynaryjna Powiatowy Inspektorat Weterynarii,
- Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego.

Gmina nie zalicza się do obszarów wyróżniających się pod względem skali i charakteru przestępczości. Najczęstsze przestępstwa to przestępstwa przeciw mieniu i przestępstwa komunikacyjne.

Państwowa Straż Pożarna działa na terenie całego powiatu golubsko-dobrzyńskiego. Stwierdzono, że w gminie Zbójno nie znajdują się zakłady przemysłowe o największym zagrożeniu pożarowym oraz nie znajdują się obiekty o szczególnym zagrożeniu dla życia i zdrowia ludzi. Żaden z zakładów nie podlega pod przepisy zobowiązujące zakład do opracowania Planów ratowniczo-gaśniczych. W gminie zlokalizowanych jest kilka strażnic oraz remiz Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP). (w Rużu, Klonowie, Zbójnie, Działyniu, Sitnie, Rembiosze i Zbójniku)

Do najważniejszych rodzajów zagrożeń życia i mienia na terenie gminy zaliczyć należy więc:

- zagrożenie bezpieczeństwa ruchu drogowego – związane ze słabą jakością nawierzchni niektórych dróg oraz nieprzestrzeganiem przepisów ruchu drogowego;
- zagrożenie wynikające z transportu substancji i materiałów niebezpiecznych drogami;
- potencjalne zagrożenia wiążą się z funkcjonowaniem na terenie gminy podmiotów gospodarczych i wykorzystywaniem przez nie w procesach technologicznych substancji chemicznych, pomimo, że zakładów produkcyjnych jest stosunkowo niewiele;
- zagrożeniem o wysokim stopniu ryzyka są pożary łąk i pastwisk, w tym umyślne podpalenia zabudowy zagrodowej i gospodarczej, podczas których istnieje zagrożenie dla zabudowań i ludzi znajdujących się w bezpośredniej strefie oddziaływania pożaru;
- zagrożenia wynikające z ekstremalnych zjawisk pogodowych – burz, wiatrów, susz i opadów.

Poza zagrożeniem pożarowym najważniejszym zagrożeniem dla ludzi, mienia i środowiska jest ryzyko katastrofy w ruchu drogowym z udziałem pojazdów przewożących niebezpieczne substancje chemiczne.

10 *Stan prawny gruntów*

Największa powierzchnia gruntów w gminie Zbójno należy osób fizycznych - jest to 7636 ha i stanowi 88,6% ogólnej powierzchni gminy, z czego aż 80,8% stanowią grunty orne. Drugą grupą pod względem powierzchni posiadanych gruntów jest Skarb Państwa, który włada na 541 ha z czego 233 ha, stanowią grunty rolne. Wybitnie rolniczy charakter gminy sprawia, że zarówno w ujęciu wieloletnim jak i jakościowym przekształcenia własności i zmiany struktury gruntów są w zasadzie nieuchwytnie i stanowią bardzo niewielki procent sumy gruntów. Wiąże się to również z ustabilizowaną na wysokim poziomie kulturą agrarną tych terenów.

Tabela 20: Struktura własności gruntów na terenie gminy Zbójno w 2017 roku (ha)

Wyszczególnienie gruntów wchodzących w skład grupy i podgrupy rejestrowej	Powierzchnia ogólna gruntów	grunty orne	(razem z gruntami	nieużytki	grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione	tereny mieszkalne	tereny przemysłowe	drogi	grunty pod wodami
Grunty Skarbu Państwa z wyłącz. gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	541	207	233	14	27	0	0	46	219
Grunty osób fizycznych	7636	6171	7012	400	176	179	21	5	13
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	19	11	-	-	2	6	-	-	-

11 Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

Obiekty i obszary na terenie gminy Zbójno mogą być chronione w ramach:

- ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 ze zm.),
- ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 909 ze zm.),
- ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1121 ze zm.),
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1131 ze zm.),
- ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 ze zm.).

We wcześniejszych rozdziałach opisano obszary objęte ochroną przyrody: obszar chronionego krajobrazu, pomniki przyrody. Wyszczególniono również obszary gruntów rolnych klasy III oraz wody powierzchniowe ze strefą buforową w kształtowaniu zabudowy i obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Ponadto zamieszczono wojewódzką i gminną ewidencję zabytków. Poza wymienionymi we wcześniejszych rozdziałach formami ochrony przestrzeni i terenów nie występują inne tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych.

12 Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych

Obszar gminy Zbójno pod względem geologiczno-inżynierskim dzieli się w zależności od budowy geologicznej na dwa rejon.

W rejonie wysoczyznowym panują dogodne warunki dla budownictwa. Dominują tam grunty spoiste, zwarte i półzwarte, twardeplastyczne, na których nie występują zjawiska geodynamiczne, a poziom wód gruntowych przekracza 2 m p.p.t. Jedynie w niektórych obszarach (w zagłębieniach) poziom wód podziemnych zbliżyć się może do poziomu terenu (0-1 m p.p.t.), utrudniając podpiwniczenie budynków.

W rejonie dolinek cieków powszechnie występują przede wszystkim piaski i żwiry, które są dobrym materiałem do posadawiania budynków, ale poziom wód podziemnych zalega z reguły na głębokości około 1 m p.p.t. oraz lokalnie występują osady biogeniczne. To powoduje, że w dolinkach cieków pojawiają się trudne warunki geotechniczne do posadawiania budynków.

Grunty trudne do zabudowy to również torfy, namuły i wszelkiego rodzaju nanosy zawierające powyżej

2% frakcji organicznej w jednostce objętości gruntu. Ze względu na stan miękkoplastyczny, są to przede wszystkim rejon występowania torfów, gytii, mad. Ponadto w wielu miejscach poziom wód podziemnych sięga niespełna 1 m p.p.t. Miejsca takie występują w pobliżu oczek wodnych, jezior i w zagłębieniach bezodpływowych.

Wysokie ryzyko zachodzenia ruchów masowych zachodzi w przypadku zboczy niektórych pagórków drumlinowych. Są to lokalnie tereny o niekorzystnym dla rozwoju budownictwa ukształtowaniu terenu. Na rysunku Studium zaznaczono tereny o spadku powyżej 8%. Są to tereny narażone na zachodzenie aktywnych małoskalowych procesów morfodynamicznych, jak denudacja lub erozja.

Na obszarze gminy nie występują aktywne osuwiska. Według Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie, na terenie gminy nie występują osuwiska.

13 Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla

Na terenie gminy Zbójno możliwe jest potencjalne występowanie 3 typów surowców, charakterystycznych dla całego Niżu Polskiego, zaliczanych do kopalin pospolitych. Wskazać można tutaj:

- piaski i żwiry fluwioglacjalne lub eoliczne,
- torfy, najczęściej typu trzcinowo-turzycowego,
- nagromadzenia minerałów ilastych deponowanych in-situ lub jako porwaki.

Na terenie gminy Zbójno nie zostały udokumentowane złoża kopalin pospolitych. Tym samym, na dzień uchwalenia studium, nie zostały udzielone koncesje poszukiwawcze i eksploatacyjne kopalin pospolitych na obszarze gminy.

Warunki hydrogeologiczne na obszarze gminy nie pozwoliły na spełnienie kryteriów wyznaczania Głównego Zbiornika Wód Podziemnych. Tym samym gmina położona jest poza wyznaczonymi GZWP.

Kreda jeziorna i gytia wapienna wraz z torfem jako kopaliną współwystępującą zostały udokumentowane na złożu „Rudaw”. Złoże „Rudaw” położone jest w obrębie torfowiska w pobliżu Jeziora Piotrkowskiego, przez które przepływa rzeka Lubianka. Kopaliną główną jest kreda jeziorna i gytia wapienna (Matuszewski, Gurzęda, 1994). Procentowy udział w złożu poszczególnych odmian litologicznych jest następujący: 61,5% kredy jeziornej i 38,5% gytii wapiennej. Powierzchnia złoża wynosi 11 ha, miąższość serii złożowej 2,2–8,2 m (średnio 5,5 m), a zasoby kopaliny głównej 746 tys. ton. Kreda jeziorna i gytia wapienna charakteryzują się następującymi parametrami jakościowymi: zasadowość ogólna w przeliczeniu na CaO 39,4–48,8% (średnio 45,9%), wilgotność naturalna 52,4–66,8% (średnio 58,9%), zawartość SiO₂ 2,02–7,56%, (średnio 4,44%), Al₂O₃ 0,37–0,48% (średnio 0,42%), MgO 0,69–1,3%, (średnio 1,02%), odczyn pH w roztworze wodnym 7,8. Kopalina spełnia wymagania stawiane surowcom węglanowym przydatnym w rolnictwie do wapnowania gleb. Kopaliną współwystępującą jest torf zalegający nad serią węglanową w części północnej złoża na powierzchni 6,8 ha (miąższość 1,5–2,5 m, średnio 2,0 m; zasoby 137,6 tys. m³). Torf charakteryzuje się: średnią zawartością popiołu 21,5%, średnim stopniem rozkładu mniejszym od 40% oraz pH średnio 6,0, a więc spełnia wymagania stawiane torfom rolniczym. Torf występujący w części południowej złoża (grubość 1,4–1,9 m, średnio 1,7 m) zakwalifikowano do nadkładu, ponieważ nie spełnia wymagań jakościowych (zawartość popiołu powyżej 25%). Złoże „Rudaw” jest zawodnione (poziomy wodonośne na głębokości: 0,1–2,5 m i 3,7–9,9 m poniżej powierzchni terenu). Surowiec przed wywozem z kopalni wymagać będzie osuszenia na składowisku do wilgotności 50% lub mniejszej. Złoże kredy jeziornej i gytii wapiennej oraz torfu „Rudaw” jest złożem mało-konfliktowym dla środowiska, możliwym do zagospodarowania bez większych ograniczeń (klasa A).

Na podstawie mapy geologicznej (Kotarbiński, 1978, Mojski (red.), 1979) oraz zwiadu terenowego wyznaczono dwa obszary perspektywiczne dla udokumentowania niewielkich złóż piasków w rejonie wsi Rembiocha oraz piasków i żwirów w okolicy wsi Ruże (Imbirkowo), gdzie od wielu lat mieszkańcy wydobywają piaski na własne potrzeby. W dwóch wyrobiskach w pobliżu Rembiochy (punkty 3 i 4) odsłania się sucha warstwa piasków o miąższości od 1,5 do 9,0 m, pod nakładem o grubości od 0,2 do 0,5 m, zaś w okolicy wsi Ruże piasków i żwirów. W niniejszym opracowaniu obszary te zakwalifikowano jako perspektywiczne ze względu na brak danych o jakości kopaliny.

14 Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych

W oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1131 ze zm.) na terenie gminy nie ma obszarów i terenów górniczych oraz terenów dla których wyznacza się w złożu filar ochronny.

15 Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami

15.1 Komunikacja

Sieć dróg na terenie gminy tworzą drogi wojewódzkie nr 554 i 556, drogi powiatowe oraz drogi gminne. Szkielet komunikacji samochodowej gminy stanowią drogi powiatowe łączące miejscowości gminy z gminami ościennymi oraz drogami wojewódzkimi.

DROGI WOJEWÓDZKIE

Sieć dróg wojewódzkich na terenie Gminy Zbójno tworzą:

1. 554 C droga wojewódzka relacji Golub – Dobrzyń – Kikół – 12,45 km;
2. 556 C droga wojewódzka relacji Zbójno – Ostrowite – 4,62 km.

Łączna długość dróg wojewódzkich to 17,07 km. Drogi te posiadają nawierzchnię utwardzoną (asfaltobeton). Droga Golub – Dobrzyń - Kikół jest drogą IV klasy technicznej, natomiast droga Zbójno - Ostrowite jest drogą V klasy technicznej.

Stan dróg wojewódzkich na terenie Gminy Zbójno należy uznać za dobry. Jednak na wielu odcinkach drogi wojewódzkie wymagają pilnego remontu lub przebudowy.

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Zbójna na lata 2015-2020

DROGI POWIATOWE

Na terenie Gminy Zbójno występują drogi powiatowe o łącznej długości 35,871 km. Wykaz dróg powiatowych na obszarze Gminy przedstawiono poniżej.

Drogi powiatowe na terenie Gminy Zbójno

L.p. Nr drogi Nazwa drogi/relacja Długość drogi [km]

1. 2126 C Świętosław - Działyn 3,068
2. 2129 C Dulsk - Sitno 0,296
3. 2130 C Dulsk - Ruże - Obory- Stary Kobrzyniec 5,176
4. 2130 C jw. 1,628
5. 2132 C Sitno – Działyn – Mazowsze - Czernikowo 6,33
6. 2133 C Sitno - Wielgie 4,731
7. 2134 C Działyn- Klonowo 5,804

8. 2135 C Ruże - Łukaszewo 4,391

9. 2136 C Zbójno - Chrostkowo-Blinno 3,334

10. 2137 C Obory - Wildno 0,27

Źródło: <http://www.bip.golub-dobrzyn.com.pl/870,gmina-zbojno>

DROGI GMINNE

Na terenie Gminy Zbójno znajduje się łącznie 55,509 km dróg gminnych. Charakterystyka dróg gminnych została przedstawiona poniżej.

Drogi gminne na terenie Gminy Zbójno

L.p. Nr drogi Nazwa drogi/relacja Długość drogi [km]

1. 110501C Zbójno - Rudusk - Podolina 5,626

2. 110502C Zbójno - Adamki 2,625

3. 110503C Klonowo - Ciepień 1,69

4. 110504C Adamki - Wielgie 1,883

5. 110505C Piórkowo - Ruże - Zbójenko 4,04

6. 110506C Nowogród - Rembiocha - Kijaszkowo 3,305

7. 110507C Babiak - Macikowo - Laskówiec - Działyń –Pustki 4,385

8. 110508C Macikowo - Sitno 1,56

9. 110509C Węgiersk - Działyń 1,43

10. 110510C Ciechanówek - Działyń 1,85

11. 110511C Działyń - Rudaw 2,178

12. 110512C Zbójno - Ciepień 2,994

13. 110513C Ciepień - Sikorki 1,61

14. 110514C Ciepień - Zosin - Podolina 2,742

15. 110515C Frankowo - Wojnowo 1,998

16. 110516C Ciepień - Zajeziórze 1,394

17. 110517C Klonowo - Liciszewy 1,25

18. 110518C Rudusk - Kiełbżak 0,58

19. 110519C Działyń - Rembiocha 1,325

20. 110520C Działyń - Liciszewy 2,695

21. 110521C Wielgie - Liciszewy 1,44

22. 110522C Adamki - Zbójenko 2,625

23. 110523C Ruże - Wojnowo 1,53

24. 110524C Wojnowo - Kazimierzewo 2,51

25. 110525C Ruże - Giżynek 0,244

Źródło: *Strategia Rozwoju Gminy Zbójna na lata 2015-2020*

Droga wojewódzkie stanowią podstawowe korytarze komunikacyjne łączące teren gminy z miastami

Toruniem (przez DK 10), Rypinem i Golubiem-Dobrzyniem. Drogi powiatowe i gminne służą rozprowadzaniu ruchu pomiędzy miejscowościami gminy. Najniższą kategorię połączeń stanowią drogi gminne. Są to drogi o znaczeniu lokalnym, które służą miejscowym potrzebom. Najwięcej jest dróg niepublicznych (nie objętych stosowną uchwałą Rady Gminy) będących własnością gminy oraz dróg wewnętrznych na gruntach prywatnych i zakładowych.

Gmina jest położona w odległości około 26 km od węzła autostrady A1 w Lubiczu oraz ok 34 km od węzła w Turznie.

Ruch na wszystkich drogach w gminie ma charakter gospodarczy, co oznacza, że w dni robocze jest większy niż w dni świąteczne. W gminie nie ma dróg tranzytowych o znaczeniu krajowym.

Uzbrojenie terenów gminy w urządzenia komunikacyjne obsługujące ruch, do których zaliczyć można stacje paliw, parkingi przydrożne oraz obiekty hotelowe, gastronomiczne i handlowe, jest znikome. Istniejące stacje paliw w Zbójnie zaspokajają jedynie podstawowe potrzeby kierowców. Na terenie Gminy Zbójno znajdują się 123 lampy uliczne, z czego wszystkie wymagają modernizacji. Ponadto na terenie Gminy Zbójno znajduje się 6,45 km linii oświetlenia ulicznego, z czego modernizacji wymaga cała długość ww. linii, czyli 6,45 km.

Na terenie gminy nie ma terenów kolejowych. Najbliższa stacja kolejowa znajduje się w Kowalewie Pomorskim i w Czerniewicach.

15.2 Transport lotniczy, wodny, rowerowy i szlaki turystyczne

Gmina Zbójno znajduje się w III strefie (obszar do 100 km) zasięgu obsługi lotniska komunikacyjnego w Gdańsku, Bydgoszczy i Modlinie. Lotnisko w Gdańsku oddalone jest o około 2 h (wliczając autostradę) drogi od Zbójna, natomiast port w Bydgoszczy niecałe 2 h. Lotnisko w Gdańsku oferuje znacznie więcej połączeń lotniczych z miastami w Europie. Port lotniczy w Bydgoszczy pełni rolę uzupełniającą względem lotniska w Gdańsku. Do Modlina można dojechać w około 2-2,5 h.

Na terenie gminy znajduje się tylko jeden szlak pieszy turystyczny prowadzący do klasztoru w Oborach. Słabo rozwinięta jest również turystyka rowerowa.

15.3 Gospodarka odpadami

Sposób zbiórki odpadów na obszarze gminy Zbójno jest typowy dla większości polskich gmin. Odpady komunalne zbierane są z nieruchomości mieszkańców gminy, w postaci zmieszanej i selektywnej.

Zgodnie z tymi przepisami odpowiedzialność za większość działań dotyczących zbiórki odpadów spoczywa na gminie, która pośredniczy pomiędzy mieszkańcem, a podmiotami na rynku gospodarki odpadami. Gmina zastępuje mieszkańców w wyborze przewoźnika odpadów, poprzez przeprowadzenie postępowania przetargowego w tym zakresie. Ponadto Gmina obejmuje obowiązki w zakresie gospodarowania odpadami, w szczególności:

- obejmuje wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi,
- prowadzi nadzór nad gospodarowaniem odpadami komunalnymi, w tym realizację zadań powierzonych podmiotom odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości,
- zapewnia organizację selektywnej zbiórki odpadów komunalnych obejmującej co najmniej następujące frakcje odpadów: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło i opakowania wielomateriałowe oraz odpady komunalne ulegające biodegradacji, w tym odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji,
- tworzy punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób zapewniający łatwy
- dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy,

- wskazuje miejsca, w których mogą być prowadzone zbiorki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych,
- zapewnia osiągnięcie odpowiednich poziomów recyklingu, przygotowanie do ponownego użycia i odzysku innymi metodami oraz ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania,
- prowadzi działalność informacyjną i edukacyjną w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. (Dz. U z 2016 r. poz. 2167) wskazuje poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych, które należy osiągnąć w danych latach. Na podstawie analizy stanu gospodarki odpadami za rok 2019 można stwierdzić, że gmina spełnia wymagany poziom ponownego użycia i odzysku odpadów odebranych z terenu gminy.

Na terenie gminy funkcjonuje Punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Zlokalizowany jest w miejscowości Zbójno. Punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych przyjmuje nieodpłatnie, z nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy z terenu gminy, odpady selektywnie zebrane, takie jak papier i tektura, tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe, metale, szkło, opony, leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady ulegające biodegradacji oraz odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne.

Na terenie Gminy Zbójno, w miejscowości Rembiocha istniało składowiska odpadów komunalnych, które zostało zrekultywowane. Zadanie p.n. „Rekultywacja składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Rembiocha, gmina Zbójno”, realizowane było w partnerstwie z Urzędem Marszałkowskim Województwa Kujawsko – Pomorskiego w Toruniu, w ramach projektu „Rekultywacja składowisk odpadów komunalnych w województwie kujawsko – pomorskim na cele przyrodnicze”, współfinansowanego przez Unię Europejską.

Gmina posiada również opracowany *Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest* dla Gminy Zbójno na lata 2008-2032 przyjęty uchwałą nr VIII/38/2011 z dnia 26 lipca 2011 r.

15.4 Gospodarka wodno – ściekowa

Źródłem wody pitnej dla gminy są ujęcia wody w Zbójnie i Działyniu – główne w skali gminy, z których woda pompowana jest do gminnych sieci wodociągowej. Woda dostarczana jest do odbiorców grupowych, wiejskich, zakładowych i ujęć indywidualnych zlokalizowanych na poszczególnych działkach. Ujęcie wody w Zbójnie wyposażone jest w trzy studnie z wydzielonymi i oznakowanymi strefami ochrony bezpośredniej o szerokościach: 3,0m od studni 1, 6,0m - od studni 3 i 2a. Ujęcie wody w Działyniu wyposażone jest w dwie studnie z wydzielonymi i oznakowanymi strefami ochrony bezpośredniej w promieniach: 6,0m- od studni 1, 3,0m - od studni 2.

Długość sieci wodociągowej w 2015 r. wyniosła 165,1 km i obejmowała 1050 przyłączy. Liczba mieszkańców korzystającej z sieci wodociągowej w 2015 r. wyniosła 4257 zaspakajając około 95% ogółu mieszkańców gminy Zbójno.

Na terenie gminy Zbójno wyznaczono aglomerację o równoważnej liczbie mieszkańców wynoszącej 2015. Aglomerację ustanowiono rozporządzeniem nr 5/2007 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 5 lipca 2007 r. Aglomeracja obejmuje części miejscowości: Działyn, Wielgie, Klonowo, Adamki, Zbójno i Rudusk, położone w gminie Zbójno.

Długość istniejącej sieci kanalizacyjnej na terenie aglomeracji Zbójno aktualnie wynosi 18,9 km. Do

istniejącej sieci kanalizacyjnej podłączonych jest obecnie 1164 mieszkańców. Na terenie aglomeracji brak jest oczyszczalni ścieków komunalnych, a ścieki zbierane systemem kanalizacyjnym, poprzez końcowy punkt zrzutu, kolektorem tłocznym odprowadzane są do oczyszczalni ścieków komunalnych w Golubiu-Dobrzyniu. Oczyszczalnia ścieków w Golubiu-Dobrzyniu jest mechaniczno-biologiczno-chemiczną oczyszczalnią ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów. Rozproszony charakter zabudowy mieszkaniowej na obszarach wiejskich sprawia, że budowa kanalizacji sanitarnej jest nie zawsze ekonomicznie uzasadniona, dlatego na terenie gminy powstają głównie przydomowe oczyszczalnie ścieków.

15.5 Elektroenergetyka

Gmina Zbójno zasilana jest w energię elektryczną z głównych punktów zasilania (GPZ 110/15kV) zlokalizowanych na terenie sąsiednich gmin:-GPZ 110/15 kV Lipno o mocy 28 MW –podstawowe źródło zasilania gminy w energię elektryczną;-GPZ 110/15 kV Kawęczyn;Obecna sieć zasilająca i rozdzielcza średniego napięcia pracuje na napięciu 15 kV.Przez teren gminy przebiegają linie terenowe, magistrale, napowietrzne 15 kV o przekroju AFL –35 i AFL –50 (w niewielkich fragmentach AFL –25). Wszystkie linie magistralne mają możliwość dwustronnego zasilania, stacje transformatorowe 15/0,4 kV zasilane są jednostronnie.

Optymalny obszar zasilania GPZ –ów 110/15 kV nie pokrywa całego terenu gminy. Istnieje konieczność modernizacji linii energetycznych średniego napięcia oraz rozbudowa związana z rozwojem gminy.

Odnawialne źródła energii

Energia pozyskiwana z odnawialnych źródeł to energia, której wykorzystywanie nie wiąże się z długotrwałym deficytem jej źródeł, gdyż ich zasoby odnawiają się w krótkim czasie. Do takich źródeł zaliczane są: wiatr, energia słoneczna, energia mechaniczna płynącej wody, geotermia, energia pozyskiwana z biomasy, biogazu wysypiskowego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków oraz rozkładu składowych cząstek roślinnych i zwierzęcych.

Pozyskanie energii wiatrowej wiąże się z budową elektrowni wiatrowych, które nie są neutralne dla środowiska, bowiem mogą wywierać negatywny wpływ na otoczenie, a zwłaszcza na ludzi, ptaki oraz krajobraz. Analiza wykonana dla całej gminy uwidacznia, że w aktualnym stanie prawnym na terenie gminy nie ma możliwości rozwoju zawodowej energetyki wiatrowej, w świetle przepisów obowiązujących w dniu uchwalenia studium.

Energia promieniowania słonecznego jest nieemisyjnym, szeroko dostępnym źródłem energii. W Polsce panują dobre warunki wykorzystywania energii promieniowania słonecznego. Natężenie promieniowania słonecznego dla obszaru gminy szacuje się na około 1000 kWh/m². Trudność wykorzystania tego źródła energii wynika zaś z dobowej i sezonowej zmienności promieniowania słonecznego. Do wad należy także mała gęstość dobowego strumienia energii promieniowania słonecznego oraz wysokie koszty i niska stopa zwrotu inwestycji. Należy zauważyć, iż w okresie grzewczym tj. w okresie jesienno-zimowym, instalacje słoneczne mogą być niewystarczające do ogrzewania budynków, dlatego wymagane będzie inne źródło ogrzewania.

Biogaz powstaje w wyniku fermentacji beztlenowej. Składa się głównie z metanu i dwutlenku węgla. Do produkcji energii elektrycznej lub ciepłej wykorzystywany jest gaz o zawartości metanu powyżej 40%. Pozyskiwana jest ze ścieków, odpadów komunalnych, odchodów zwierzęcych, gnojowicy, odpadów przemysłu rolno-spożywczego, biomasy. Biogaz spalany jest w biogazowniach. Szacuje się niski potencjał wykorzystania biogazu, gdyż na terenie gminy nie ma składowiska odpadów oraz oczyszczalni ścieków.

15.6 Gazownictwo i ciepłownictwo

Na terenie gminy nie występuje sieć dystrybucyjna gazu ziemnego. Nie ma także gazociągów przesyłowych gazu ziemnego.

Na terenie gminy dominują indywidualne systemy zaopatrzenia w ciepło wykorzystujące nośniki energii w postaci paliw stałych (przede wszystkim węgiel kamienny, miał węglowy, drewno i odpady z drewna). W ostatnich latach wzrosła także liczba gospodarstw domowych wykorzystujących do celów grzewczych biomasę w postaci peletu. Do ogrzewania budynków użyteczności publicznej wykorzystywany jest węgiel, drewno oraz olej. W gminie nie znajdują się zawodowe ciepłownie, występuje za to kilka kotłowni zbiorczych przy blokach wielorodzinnych.

15.7 Telekomunikacja

Gmina wyposażona jest w całości w telefony stacjonarne.

Na terenie gminy zlokalizowane są dwie stacje bazowe telefonii komórkowej: w Zbójnie na dz. nr 268/6 operatora Orange Polska SA oraz we Wielgim na działce nr 64 operatora T-Mobile.

Dla mieszkańców zainstalowano również bezpłatny HOTSPOT o zasięgu 700m od źródła, które zlokalizowane zostały w Zespole Szkół w Działyniu, SP w Rużu, Świetlicy w Oborach, SP w Klonowie oraz w centrum Zbójna.

16 Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej oraz określa obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających z polityki przestrzennej państwa, regionu, powiatu i gminy z ich wewnętrznymi relacjami i powiązaniem. Na terenie gminy Zbójno określono zadania wynikające z Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego (Uchwała nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r. Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2003 r. Nr 97 poz. 1437):

Nr zadania	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji
2	Ochrona gruntów o wysokiej przydatności dla rolnictwa przed zmianą na cele nierolnicze	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	realizacja ciągła
3	Utworzenie rezerwatów i parków kulturowych	Samorządy lokalne we współpracy z Służbami Konserwatorskimi	do 2010 r.
39	Opracowanie programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami	Samorząd Województwa	
40	Realizacja programu zwiększenia lesistości i zadrzewień w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2001-2020	Samorządy lokalne Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu	do 2020 r.
53	Rewitalizacja historycznych układów urbanistycznych	Samorządy lokalne we współpracy z Wojewodą	po 2010 r.
94	przebudowa drogi wojewódzkiej nr	Samorząd Województwa	remonty do 2008

	554	Samorząd Gminy we współpracy z ZDW	r.
135	przebudowa drogi wojewódzkiej nr 556 Ostrowite-Zbójno	Samorząd Województwa Samorząd Gminy we współpracy z ZDW	remonty do 2008 r.

17 Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej

Na obszarze gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią o największym zasięgu wody powodziowej, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat. Największe zagrożenie powodzią występuje wiosną na skutek lokalnych podtopień w przypadku wysokich stanów wód w czasie roztopów. Obszar występowania tych zagrożeń dotyczy doliny rzek Ruziec i Wilenicy i jest ograniczony do terasy zalewowej. Oprócz tego na terenie gminy znajduje się obszar, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat, jednak ustawa Prawo wodne nie wprowadza na tym obszarze ograniczeń w zagospodarowaniu.

Tereny objęte tym problemem to grunty rolne i leśne, użytkowane w dwóch miejscach nad brzegami obu rzek. Miejskami zalanie wezbraniowe terenów nad brzegiem rzek utrudnia wysoka skarpa. Wysokie stany wód mogą dotyczyć także obiektów wodnych położonych z zagłębieniach bezodpływowych, których okresowo lub epizodycznie wody mogą występować z mis na skutek opadów lub roztopów, powodując lokalne zalania lub podtopienia.

17.1 SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1: Położenie gminy Zbójno na tle podziału administracyjnego Polski	14
Rysunek 2: Położenie gminy Zbójno na tle jednostek fizycznogeograficznych	15
Rysunek 4: Mapa pokrycia terenu otoczenia gminy Zbójno wg Corine Land Cover - CLC2006	16
Rysunek 5: Schemat głównych i podrzędnych kierunków zewnętrznych powiązań systemowych	17
Rysunek 6: Rozmieszczenie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Zbójno na poprzedniej stronie miejscowy plan w miejscowości Przysań powyżej miejscowy plan w miejscowości Zbójno nad Jeziorem Ruduskim	20
Rysunek 7: Struktura użytkowania gruntów w gminie Zbójno w 2016 roku (w ha)	21
Rysunek 8: Granice miejscowości i sołectw na podstawie Ewidencji Miejscowości Ulic i Adresów	23
Rysunek 9: Statystyka zagęszczenia zabudowy na terenie gminy Zbójno	24
Rysunek 10: Liczba mieszkańców gminy wg sołectw (stan na rok 2009) (źródło: dane GUS)	31
Rysunek 11: Zmiany liczby ludności gminy Zbójno w latach 1995-2016 (źródło: dane GUS)	31
Rysunek 12: Liczba mieszkańców wg grup wiekowych w gminie Zbójno w roku 2016 (źródło: dane GUS)	32
Rysunek 13: Przyrost naturalny w gminie Zbójno i w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2002-2016 (źródło: dane GUS)	33
Rysunek 14: Urodzenia i zgony w gminie Zbójno w latach 2002-2016 źródło: Narodowy Spis Powszechny 2002)	33
Rysunek 15: Struktura wykształcenia ludności gminy Zbójno w roku 2002 (źródło: dane GUS)	34
Rysunek 16: Prognoza rozwoju liczby ludności gminy Zbójno na podstawie zmian liczby ludności w latach 1995 - 2016	35
Rysunek 17: Udział bezrobotnych gminy Zbójno i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2003-2016 (źródło: dane GUS)	53
Rysunek 18: Udział bezrobotnych kobiet i mężczyzn w gminie Zbójno w latach 2003-2016 (źródło: dane GUS)	54

SPIS TABEL

Tabela 1: Aktualnie obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	8
Tabela 2: Użytkowanie terenów gminy Zbójno w 2017 roku (wg GUS)	21
Tabela 3: Struktura gruntów ornych i sadów wg klas bonitacyjnych gleby	26
Tabela 4: Ludność w gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego w 2016 r.	30
Tabela 5: Liczba mieszkańców gminy wg sołectw (stan na rok 2009)	30
Tabela 6: Migracje ludności gminy Zbójno w latach 1995-2016	33
Tabela 7: Symulacja maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową budynków do 2045 roku na podstawie predykcji liczby ludności i powierzchni użytkowej budynków.	37
Tabela 8: Prognozowane maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową w podziale na funkcje zabudowy w 2045 roku	38
Tabela 9: Bilans terenów pod zabudowę na podstawie maksymalnego zapotrzebowania oraz chłonności terenów gminy	39
Tabela 10. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków (stan na 19.11.2010 r.)	41
Tabela 11. Zabytki nieruchome nie wpisane do rejestru zabytków ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków.	42
Tabela 12. Zabytki cmentarne ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków (stan na 2018r.)	43
Tabela 13. Parki ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków (stan na 2018r.)	43
Tabela 14. Układy przestrzenne zespołów zabytkowych ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków (stan na 2018r.)	43
Tabela 15. Nieruchome zabytki archeologiczne ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków (stan na 2018 r.)	43
Tabela 16. Kapliczki, figury i krzyże gm. Zbójno nie ujęte w gminnej ewidencji zabytków	49
Tabela 17: Udział bezrobotnych w gminie Zbójno, powiecie golubsko-dobrzyńskim oraz województwie kujawsko-pomorskim w latach 2003-2016	53
Tabela 18: Zasoby mieszkaniowe w gminie Zbójno, powiecie golubsko-dobrzyńskim i w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2003-2015 (źródło: dane GUS)	54

Tabela 19: Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne w gminie Zbójno w latach 2003-2015 (źródło: dane GUS)	55
Tabela 20: Struktura własności gruntów na terenie gminy Zbójno w 2017 roku (ha).....	57